Дзэпщым и фэеплъыр щыIэнущ

2-нэ нап.

«Махуэку»

3-нэ нап.

IэщIагъэр дахэщ

4-нэ нап.

УФ-м медалиста къыхуахь

4-нэ нап.

ФИФI ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ IЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКIУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭ ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКI

АДЫГСКОЕ СЛОВО

№30 (24.936) • 2026 гъэм гъатхэпэм (мартым) и 12, махуэку • Тхьэмахуэм щэ къыдокI • И уасэр зы тумэнщ

Къэбэрдей-Балъкъэрыр фи гъусэщ!

КъБР-м и Iэтащхьэ КIуэкIуэ Казбек Брянск областым къыщыхъуа гуэвэгъуэм и зэран зэкIахэм яхуэгузэващ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и цIыхухэми сэри къыздгъэдэкIыу Брянск областым и губернатор Богомаз Александр Василий и къуэми къуэш щIыналъэм щыпсэухэми дахуогузавэ Украинэм Iэщэкlэ зэщIэузэда и къарухэм террорист щIэпхъаджагъэ зэрахьэу ракетэкIэ къызэребгъэрыкIуам папщIэ. ЦIыху мамырхэр хэкIуэдащ, пщIы бжыгъэхэр уIэгъэ хъуащ.

Фэбжь хэзыхахэм псынщIэу я узыншагъэр зэфIэувэжыну, хэкIуэдахэм я унагъуэхэм, благъэ-Iыхьлыхэм дахуогузавэ.

Къэбэрдей-Балъкъэрыр фи гъусэщ!

Жылагъуэ палатэ

КIуэ пэтми зеубгъу

КъБР-м и Жылагъуэ палатэм иджыблагъэ щекIуэкIа зэхыхьэм Iуэхугъуэ зыбжанэм щыхэплъащ.

ЯПIэУ зытепсэлъыхьар республикэм гъэблэIам къыщызэрагъэпэща зэпеуэу «Къэбэрдей-Балъкъэрым и гъэзэщIакIуэ властым деж щыIэ жылагъуэ советхэм ящыщу нэхъ къыхэжаныкIахэр» жыхуиIэмрэ «КъБР-м и Жылагъуэ палатэм и къудамэу муниципальнэ щIыналъэхэмрэ кьалэ округхэмрэ щыIэхэм ящыщу зи лэжьыгъэм нэхъ хуэIэижьхэр» зыфIащамрэщ.

Псалъэ ираташ КъБР-м жылагъуэм къыщызэрагъэпэщ зэгуэныгъэхэм зегъэужьыныкIэ, лъэпкъ, дин зэхущытыкIэхэр зэпIэзэрыт щытыкIэм игъэтынымкIэ, хэзычэтыщIэу щымыт Iэхуущ Iэпхъэм ядэлэжьынымкIэ комиссэм и унафэщI Токъу Руслан.

- Урысей Федерацэм и Президент Путин Владимир къэралым и Жылагъуэ палатэм и ехъэ зэхуэсым хэтхэм защыхуигъазэм къыхигъэщащ властым и къудамэхэм я лэжьэкIэр зыхуэдэм жылагъуэ зэгуэныгъэхэр зэракIэлъыплъым мыхьэнэ ин зэриIэр. Абы къыхэкIыуи дэ долъагъу, КъБР-м и Жылагъуэ палатэр къызэрызэрагъэпэщрэ блэкIа илъэс 16-м кърибыдэу, цIыхубэм кабгъэдэкI жэрдэмхэр къэралым и политикэм, щIыналъэм щекIуэкI Iуэхугъуэхэм я Iыхьэ зэрыхъур.

А лэжьыгъэм кIуэ пэтми зэрызиубгъум гу лъыдотэ. Шэч хэмылъу, абыкIэ щхьэпэщ гъэзэщIакIуэ властым и Iэнатlэ зэмылIэужьыгъуэхэм я деж щызэхаша жылагъуэ советхэмрэ республикэм и Жылагъуэ палатэм и къудамэхэмрэ ящыщу нэхъыфIы лажьэр зэхэгъэкIыныжьыкIэ зэпеуэ щхьэхуэхэр илъэс епIланэ хъуауэ Къэбэрдей-Балъкъэрым къызэрыщызэдгъэпэщри.

Республикэм жылагъуэ советрэ палатэу зыщегъэгъэтха 46-м ящыщу 2025 гъэм едгъэкIуэкIа зэхьэзэхуэм къыхихыар 13 къудейщ, нэгъуэщIу къэдгъэлъагъуэмэ, щыIэм и процент 30-м нызэрыхьэсырщ. МащIэми, нэгъабзэрэм елъытауэ ар процент 4-кIэ нэхъыбэщ. Абы къыхэкIыуи догугъэ мы илъэсми дыубгъну зэпеуэм щIыналъэм жылагъуэ советрэ палатэу щыIэм я нэхъыбэр хэтыну. Дауэ тщIыми, мы зэхьэзэхуэм и кьалэнри зыхуэкIуэжыр зыщ – Къэбэрдей-Балъкъэрым къыхуэкIуэкI Iуэхугъуэ зэфIэхыгъуейхэм гу илъыттэныжкIэ, ахэр и чэзум къызэпэкIа зэрыхъунымкIэ Iэмалу щIэзэкIэм жылагъуэ зегухэныгъэхэри гъэлъэхуэныкIуэ, - къыхигъэщащ комиссэм и унафэщIым.

Зэпеуэм унэтIыныгъэ зэмылIэужьыгъуэхэмкIэ щытекIуэхэм нэхъ къэхэжаныкIауэ къалъытар УФ-м Монополие щIымыгъэIэнымкIэ и федеральнэ кIуалэкIуэм Къэбэрдей-Балъкъэрым щIэ и къудамэм деж щылажьэ Жылагъуэ советымрэ республикэм и Жылагъуэ палатэм Бахъсэн кьалэ округым щIэ и Iэнатlэмрэщ.

КъБР-м и жылагъуэ кIэлъыплъакIуэ комиссэм и унафэщI Бэрсэдж Анатолэ тепсэлъыхьащ республикэм и тутакъэщIэр зыхуэI-зыхуэзэныкъуэкIэмкIэ къыздэсым гъэпэща щыкIэм.

Зэхуэсым иужьрейуэ щыхэплъащ гъэ дыдэрытым и япэ Iыхьэм кърибыдэу республикэм и Жылагъуэ палатэм зыхуигъуэвыжа кьалэнхэр зыхуздэм.

КЪУМАХУЭ Аслъэн.

Ди газетыр къезыгъэхьэм папщIэ

2026 гъэм и япэ илъэс ныкъуэм щIэджыкIакIуэхэм яIэрыхьэну газетхэмрэ журналхэмрэ Iэ щыщIадз зэманым пещэ. «Адыгэ псалъэ» газетыр зыIэрыхьэну хуейхэм хъыбар фыдогъащIэ - абы Iэ щыщIэвдз хъунущ Урысей пощтым и дэтхэнэ Iуэхущ1аIэмэ.

Мази 3-м «Адыгэ псалъэ» газетым и уасэщ:

унэм ныфхуахьыну фыхуеймэ - сом 565-рэ кIэлIейкIэ 14-рэ;

фэ езым пощтым къыщыфщтэжынумэ - сом 516-рэ кIэлIейкIи 9-рэ.

Ди индексыр П5894

КъБР-м и Парламентым и Президиумым и зэIущIэм, «Правительствэм хуэдэ сыхьэтым» хыхьэу, щытепсэлъыхьащ Къэбэрдей-Балъкъэрым промышленностым зэрызыщужьымрэ а Iэнатlэм дэIэпыкъуэгъу зэрыхуэхъумрэ.

ЗэIущIэр къыщызэIуихым, хабзэгъэбыкIэ Iэжьущ1аIэм и Унафэщ1 **Егоровэ Татьянэ** жиIащ щIыналъэр зэIуэпэщ хъуныр экономикэм, абы промышленностри хэту, зэрызиужьым зэрелъытар.

- Къэбэрдей-Балъкъэрым и социально-экономикэ зыужьыныгъэр иужькIэ илъэсхэм зэпIэзэрыт. Иджырей гугъуехьхэми емылъытауэ, абы, уеблэмэ зыужьыныгъэфIи иIэщ. А ехъулIэныгъэхэм кIэрымыхуным мыхьэнэшхуэ зэриIэр къыщыхигъэщауэ щытащ республикэм и Iэтащхьэ КIуэкIуэ Казбек Парламентым Зэрызыхуигъэзам, - жиIащ Егоровэм. - Промышленностым къыщIигъэкIыр нэхъыбэж хъунэр зэпхахэм ящыщщ апхуэдэ Iэжьущ1аIэхэм къэралым зэрызащIигъэкъуэр. КъБР-м и Iэтащхьэ и Зэрызыхуигъазэм щхьэхуэу къыщыхигъэщащ зыужьыныгъэм епха Iэмал псори къызэригъэсэбэпыпхъэр, КъБР-м и Шэсыпlэ фондри яхэту. Иужьрей илъэсхэм долъагъу Iэжьущ1аIэм и лэжьыгъэр къызэрызэригъэпэщыным ухуах ахъшэм зэрыкъуэгъэр. Фондыр Къэбэрдей-Балъкъэрым и промышленнэ Iэжьущ1аIэхэм дэIэпыкъуэгъу яхуохъу ахъшэ саугъэтхэмрэ щыхуэзэ яритурэ. Республикэм и Парламентми гулъытэ хэха хуещI иджырей мардэхэм тету мы Iэнатlэм зегъэужьыным, щыIэныгъэ егъэфIэкIуным ахъшэ хэзылъхьэхэм ехьэлIа Iэжьуэм, хабзэкIэ ахэр къызэгъэпэщыным.

КъБР-м промышленностымкIэ, энергетикэмрэ сатумкIэ и министр **Iэхъуэбэч Щамил** жиIащ республикэр, хабзэ зэрыхъуауэ, КИФЩЩ-м и щIыналъэ нэхъ пажэжэм зэращыщыр. Къэбэрдей-Балъкъэрым промышленнэ Iэжьущ1аIэ инхэр, нэгъуэщI зыщIыпIи щымыIэу, щолажьэ. Къищынэмыщ1аIэу, Къэбэрдей-Балъкъэрым зыщужьащ дэрбэзр, тхьIыпкIэ промышленностым.

Iэнатlэм хэту Iэжьущ1аIэ 890-рэ хьэрычэтыщIэ миным щIигъуэ. Промышленностым цIыху миниблым нэблагъэ къызэщIеубыдэ, ар республикэм щылажьэхэм я процентиблыр 6 мэхъу. 2025 гъэм а Iэнатlэм щылажьэхэм я бжыгъэр процент 15-кIэ хэхъуащ, илъэ ита илъэсым елъытауэ. Улахуэр ику иту процент 37-кIэ хэхъащ.

Нэгьабэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и промышленностым хуэзэфIэкIащ къыщIигъэкIым-рэ ищэмкIэ Кавказ Ищхъэрэм пашэ щыхъуну.

Республикэр жыджэру хэтщ федеральнэ, республикэ къэрал программэхэм, лъэпкъ, щIыналъэ проектхэм, апхуэдэуи йолэжь промышленностым и Iэнатlэхэм ират дэIэпыкъуныгъэхэр егъэфIэкIуэным, хьэрычэтыщIэхэр гъэлъэгъуныгъэхэм хэгъэтыным.

Къэбэрдей-Балъкъэрыр илъэс кьэс хэтщ промышленностым и зыужьыныгъэм теуха щыналъэ программэхэр къыщыхах зэпеуэм. Зэхьэзэхуэм нэгъабэ кърикIуам ипкъ иткIэ, 2026 гъэм щIыналъэм иджыри сом мелуан 42,2-рэ щIыхуэу кърагащ, хуэдэхуэ иIэу ипшыныжыну. КъищынэмыщIауэ, Iэмэпсымэщ1эхэр къэщхуным трагъэкIуадэр ират ыкIыным хуэгъэзауэ сом мелуан 21,1-рэ хухахащ. Ахъшэр къыхуаутIыпщ КъБР-м и Шэсыпlэ фондымкIэ. Илъэс зыбжанэм кърибыдэу абы и мыльку сом мелуан 205-м нагъэсыфащ. ЩIыхуэу сом мелуани 130-рэ итащ, фондым къыхуэна ахъшэр сом мелуан 33-рэ мэхъу.

КъищынэмыщIауэ, промышленнэ Iэжьущ1аIэхэм субсидие ират я лэжьыгъэр къызэрызэрагъэпэщым текIуадэм и Iыхьэ иратыжу (къащIэхуа Iэмэпсымэщ1эхэм я уасэм и процент 50-м нэхъ щIимыгъуу, сом мелуан 20-м щхьэдэмыхьу). Мы зэманым а дэIэпыкъуныгъэр Iэжьущ1аIэу блым яIэрыхьащ, псори зэхэту сом мелуан 60 хъуу.

КъэпсэлъакIуэ къыхигъэщахьэхуакIащ Прохладнэ кьалэм къыщызэрагъэпэща дэрбэзр Iэжьущ1аIэм лэжьапIэ Iэнатlэу 650-м щIигъу къызэрызэIуихар. Гугъуехь зыпылъхэм ящыщу абы къигъэлъэгъуащ Iэжьум хэзыщIыкI лэжьакIуэхэр къаззэремэщIэкIыр.

- Республикэм и промышленнэ Iэжьущ1аIэ нэхъ пажэжэр 2028 гъэ пщIондэ хуэныкъуэу къагъэлъагъуэ цIыху мини 2-м щIигъум, Iэщ1агъэлIи 158-рэ яхэту. Инженер, сварщик, электрик, фрезеровщик, зэрыдэ Iэмэпсымэхэм я операторхэр - ахэращ нэхъыбэр зыхуейр.

КъБР-м и Шэсыпlэ фондым и унафэщI **Бечелов Залым** жиIащ 2021 гъэ пIандэрэ Iэжьущ1аIэм и кьалэнхэм зэрыщыщыр промышленностым зегъэужьыныр.

- Фондыр дэIэпыкъуэгъу ящэнэкъащ Iэжьущ1аIэ 80-м щIигъум. ЯгъэзащIа Iэжьыгъэм псори зэхэту сом мелуан 240-м нэблэгъэ текIуадащ, кьаIэрыхьа субсидиехэр сом мелуан 242-рэ мэхъу, - жиIащ къэпсэлъам.

Бечеловыр тепсэлъыхьащ япэ игъэщIыпхъэхэм хагъэхьа Iэжьущ1аIэхэм, субсидиехэр кьыщIратыжам и щхьэусыгъуэхэм, республикэм щрагъэкIуэкIа зэхьэзэхуэхэм, нэгъуэщIхэми.

Депутатхэр щIэупщIащ Iэщ1агъэлIхэр щIэмащIэм, ахэр республикэм зэрыщагъэкIуэкIэ зэхьэзэхуэ Iэмэлхэм, Къэбэрдей-Балъкъэрыр «Лэжьыгъэм къыпэкIуэ хъер» лъэпкъ проектым зэрыхэтым, КъБР-м и Шэсыпlэ фондым и лэжьыгъэм, Iэжьущ1аIэхэр зэрыхэтым я лэжьэкIэм, нэгъуэщIхэми.

КъБР-м и Парламентым Промышленностымкlэ, транспортымкlэ, связымрэ гъуэгу Iэнатlэмкlэ и комитетым и унафэщI Кьалмыкъ Марат жиIащ республикэм промышленностым псынщIэу зэрызыщижьым мыхьэнэшхуэ зэриIэр.

- Нэрылъагъуэ Iэжьущ1аIэщIэхэр (щэкIэкIэхэр, щыгъынхэр, нэгъуэщI хьэпшыпхэр кьыщIэгъэкIыным епхауэ) къызэрызэIуахыр, щыIэхэр зэрыгагъэфIакIуэр. КъБР-м Промышленностымкlэ, энергетикэмрэ сатумкlэ и министерствэм и гуащIэ хэлъхьэ а Iэнатlэм мыльку къыхэгъэлъхьэным, ар жыджэру хэтщ федеральнэ, щIыналъэ программэхэм, - къыхигъэщащ къэпсэлъам.

ЗэIущIэм щыжаIамрэ къылалъхьа жэрдэмхэмрэ къэпыгуэу, КъБР-м и Парламентым и Президиумым унафэ хъищтащ.

* * *

Къищынэмыщ1ауэ, зэIущIэм депутатхэр щыхэплъащ къэрал, муниципальнэ мылъкур уней щыным, УФ-м и Мэз Псэупlэ кодексэм зэхуэкIыныгъэхэр хэлъхьэным ехьэлIауэ УФ-м и щIыналъэхэм кьаб-гъэдэкI федеральнэ законхэм я проектхэмрэ хабзэубзыкIэ жэрдэмхэмрэ.

Жылагъуэ палатэ

Кавказ Ищхъэрэм щынэхъыфIщ

ЗэIущIэм хэтыну Iэжьущ1аIэхэм я Унафэщ1 **Егоровэ Татьянэ** жиIащ щIыналъэр зэIуэпэщ хъуныр экономикэм, абы промышленностри хэту, зэрызиужьым зэрелъытар.

- Къэбэрдей-Балъкъэрым и социально-экономикэ зыужьыныгъэр иужькIэ илъэсхэм зэпIэзэрыт. Иджырей гугъуехьхэми емылъытауэ, абы, уеблэмэ зыужьыныгъэфIи иIэщ. А ехъулIэныгъэхэм кIэрымыхуным мыхьэнэшхуэ зэриIэр къыщыхигъэщауэ щытащ республикэм и Iэтащхьэ КIуэкIуэ Казбек Парламентым Зэрызыхуигъэзам, - жиIащ Егоровэм. - Промышленностым къыщIигъэкIыр нэхъыбэж хъунэр зэпхахэм ящыщщ апхуэдэ Iэжьущ1аIэхэм къэралым зэрызащIигъэкъуэр. КъБР-м и Iэтащхьэ и Зэрызыхуигъазэм щхьэхуэу къыщыхигъэщащ зыужьыныгъэм епха Iэмал псори къызэригъэсэбэпыпхъэр, КъБР-м и Шэсыпlэ фондри яхэту. Иужьрей илъэсхэм долъагъу Iэжьущ1аIэм и лэжьыгъэр къызэрызэригъэпэщыным ухуах ахъшэм зэрыкъуэгъэр. Фондыр Къэбэрдей-Балъкъэрым и промышленнэ Iэжьущ1аIэхэм дэIэпыкъуэгъу яхуохъу ахъшэ саугъэтхэмрэ щыхуэзэ яритурэ. Республикэм и Парламентми гулъытэ хэха хуещI иджырей мардэхэм тету мы Iэнатlэм зегъэужьыным, щыIэныгъэ егъэфIэкIуным ахъшэ хэзылъхьэхэм ехьэлIа Iэжьуэм, хабзэкIэ ахэр къызэгъэпэщыным.

КъБР-м промышленностымкlэ, энергетикэмрэ сатумкlэ и министр **Iэхъуэбэч Щамил** жиIащ республикэр, хабзэ зэрыхъуауэ, КИФЩЩ-м и щIыналъэ нэхъ пажэжэм зэращыщыр. Къэбэрдей-Балъкъэрым промышленнэ Iэжьущ1аIэхэм дэIэпыкъуныгъэхэр егъэфIэкIуным, хьэрычэтыщIэхэр гъэлъэгъуныгъэхэм хэгъэтыным.

Къэбэрдей-Балъкъэрыр илъэс кьэс хэтщ промышленностым и зыужьыныгъэм теуха щыналъэ программэхэр къыщыхах зэпеуэм. Зэхьэзэхуэм нэгъабэ кърикIуам ипкъ иткIэ, 2026 гъэм щIыналъэм иджыри сом мелуан 42,2-рэ щIыхуэу кърагащ, хуэдэхуэ иIэу ипшыныжыну. КъищынэмыщIауэ, Iэмэпсымэщ1эхэр къэщхуным трагъэкIуадэр ират ыкIыным хуэгъэзауэ сом мелуан 21,1-рэ хухахащ. Ахъшэр къыхуаутIыпщ КъБР-м и Шэсыпlэ фондымкIэ. Илъэс зыбжанэм кърибыдэу абы и мыльку сом мелуан 205-м нагъэсыфащ. ЩIыхуэу сом мелуани 130-рэ итащ, фондым къыхуэна ахъшэр сом мелуан 33-рэ мэхъу.

КъищынэмыщIауэ, промышленнэ Iэжьущ1аIэхэм субсидие ират я лэжьыгъэр къызэрызэрагъэпэщым текIуадэм и Iыхьэ иратыжу (къащIэхуа Iэмэпсымэщ1эхэм я уасэм и процент 50-м нэхъ щIимыгъуу, сом мелуан 20-м щхьэдэмыхьу). Мы зэманым а дэIэпыкъуныгъэр Iэжьущ1аIэу блым яIэрыхьащ, псори зэхэту сом мелуан 60 хъуу.

КъэпсэлъакIуэ къыхигъэщахьэхуакIащ Прохладнэ кьалэм къыщызэрагъэпэща дэрбэзр Iэжьущ1аIэм лэжьапIэ Iэнатlэу 650-м щIигъу къызэрызэIуихар. Гугъуехь зыпылъхэм ящыщу абы къигъэлъэгъуащ Iэжьум хэзыщIыкI лэжьакIуэхэр къаззэремэщIэкIыр.

- Республикэм и промышленнэ Iэжьущ1аIэ нэхъ пажэжэр 2028 гъэ пщIондэ хуэныкъуэу къагъэлъагъуэ цIыху мини 2-м щIигъум, Iэщ1агъэлIи 158-рэ яхэту. Инженер, сварщик, электрик, фрезеровщик, зэрыдэ Iэмэпсымэхэм я операторхэр - ахэращ нэхъыбэр зыхуейр.

КъБР-м и Шэсыпlэ фондым и унафэщI **Бечелов Залым** жиIащ 2021 гъэ пIандэрэ Iэжьущ1аIэм и кьалэнхэм зэрыщыщыр промышленностым зегъэужьыныр.

- Фондыр дэIэпыкъуэгъу ящэнэкъащ Iэжьущ1аIэ 80-м щIигъум. Ягъэзащ1а Iэжьыгъэм псори зэхэту сом мелуан 240-м нэблэгъэ текIуадащ, кьаIэрыхьа субсидиехэр сом мелуан 242-рэ мэхъу, - жиIащ къэпсэлъам.

Бечеловыр тепсэлъыхьащ япэ игъэщIыпхъэхэм хагъэхьа Iэжьущ1аIэхэм, субсидиехэр кьыщIратыжам и щхьэусыгъуэхэм, республикэм щрагъэкIуэкIа зэхьэзэхуэхэм, нэгъуэщIхэми.

Депутатхэр щIэупщIащ Iэщ1агъэлIхэр щIэмащIэм, ахэр республикэм зэрыщагъэкIуэкIэ зэхьэзэхуэ Iэмэлхэм, Къэбэрдей-Балъкъэрыр «Лэжьыгъэм къыпэкIуэ хъер» лъэпкъ проектым зэрыхэтым, КъБР-м и Шэсыпlэ фондым и лэжьыгъэм, Iэжьущ1аIэхэр зэрыхэтым я лэжьэкIэм, нэгъуэщIхэми.

КъБР-м и Парламентым Промышленностымкlэ, транспортымкlэ, связымрэ гъуэгу Iэнатlэмкlэ и комитетым и унафэщI Кьалмыкъ Марат жиIащ республикэм промышленностым псынщIэу зэрызыщижьым мыхьэнэшхуэ зэриIэр.

- Нэрылъагъуэ Iэжьущ1аIэщIэхэр (щэкIэкIэхэр, щыгъынхэр, нэгъуэщI хьэпшыпхэр кьыщIэгъэкIыным епхауэ) къызэрызэIуахыр, щыIэхэр зэрыгагъэфIакIуэр. КъБР-м Промышленностымкlэ, энергетикэмрэ сатумкlэ и министерствэм и гуащIэ хэлъхьэ а Iэнатlэм мыльку къыхэгъэлъхьэным, ар жыджэру хэтщ федеральнэ, щIыналъэ программэхэм, - къыхигъэщащ къэпсэлъам.

ЗэIущIэм щыжаIамрэ къылалъхьа жэрдэмхэмрэ къэпыгуэу, КъБР-м и Парламентым и Президиумым унафэ хъищтащ.

* * *

Къищынэмыщ1ауэ, зэIущIэм депутатхэр щыхэплъащ къэрал, муниципальнэ мылъкур уней щыным, УФ-м и Мэз Псэупlэ кодексэм зэхуэкIыныгъэхэр хэлъхьэным ехьэлIауэ УФ-м и щIыналъэхэм кьаб-гъэдэкI федеральнэ законхэм я проектхэмрэ хабзэубзыкIэ жэрдэмхэмрэ.

Гу зылъытапхъэ

Ди къуэш республикэхэм

Мэзкуу щызэпсалъэ

КЪЭРЭШЕЙ-ШЭРДЖЭС. **Республикэм и Iэтащхьэ Темрезов Рашид Мэзкуу щыIущIащ УФ-м Федерацэмкlэ и Советым и спикер Матвиенкэ Валентинэ. Ахэр тепсэлъыхьащ КъШР-м и социально-экономикэ щытыкIэмрэ адэкIэ зэрызиужьынымрэ. Республикэм и унафэщIым Матвиенкэ Валентинэ щыгъуазэ ищIащ инвестпроект-хэр зэрырхагъэкIым. Абыхэм ящ1 республикэм япэ аэропорт щыгъуэныр.**

- Мы проектыр гъэзэщIэным щIыналъэм и зыужьыныгъэмкIэ мыхьэнэшхуэ иIащ. Илъэсым кърибыдэу ди деж къокIуэ турист мелуани 2,5-м нэблагъэ, гъэ къэс а бжыгъэм процент 15-кIэ хэхъуэ, - къыхигъэщащ КъШР-м и Iэтащхьэм.

Темрезов Рашид тепсэлъыхьащ СВО-м хэтхэмрэ абыхэм я унагъуэхэмрэ зэрызыщIагъэкъуэм, «Хэкум и хъумакIуэхэр» къэрал фондым, социальнэ, медицинэ Iэжьущ1аIэхэм зэрадэлажьэм. Алхуэдэуи КъШР-м и Iэтащхьэм жиIащ СВО-м хэтхэмрэ абы и ветеранхэмрэ щIэзэзэну корпусыщIэ, Экзопротез центр къызэрызэIуахынур.

Херсон областым ядэIэпыкъуну макIуэ

АДЫГЕЙ. **Мейкъуапэ къэрал технологие университетым щеджа, республикэм щыщ стоматолог-хирург Крайнов Владислав Херсон областым и Нижние Серогозы къуажэм щылэжьэну макIуэ.**

- Херсон областым докутырхэр зэрахуримыкъуэ къызыщIэм, мурад сщIащ абы сыкIуэу сызэдгъэкIыным сеплъыжыну. Сыщогугъ щIыпIэм щыпсэухэм я узыншагъэр егъэфIэкIуэным хэлъхьэныгъэ хуэсщIыфыну, - жеIэ Владислав.

А Iуэхур зэфIэхыныкIэ къадэIэпыкъуащ Адыгейм и республикэ клиникэ стоматологие поликлиникэм и докутыр нэхъыщIэ Щоджэв Вячеславэ Мейкъуапэ кьалэ советым и депутат, Федерацэмкlэ Советым епхауэ лажьэ, Хабзэубзыкъ ныбжьыщIэхэм я палатэм Социальнэ политикэмрэ узыншагъэр хъумэныкIэ и комитетым и унафэщI Бэрэздж Асетэрэ.

УЭРДОКЪУЭ Женя.

Дунейпсо адыгэ диктант

Ди лъэпкъэгъуэгъо куэду щыпсэу республикэхэмрэ къэралхэмрэ илъэс зыбжанэ хъуауэ къыщIэзэрагъэпэщ Дунейпсо адыгэ Iуэрытх (диктант). Мы гъэм ар еинэу екIуэкIынущ. Адыгэ тхыбзэм и махуэм, гъатхэпэм и 14-м, ирырагъэхьэлIэ Iуэху дахэхэм ящыщщ ар.

ДИ лъэпкъым и цIыху пажэхэр, бзэмрэ хабзэмрэ зи гурыщIэм щызыгъафIэ хэкупсэхэр къызэщIэзыубыдэ а Iуэрытхэр къыхилъхьауэ щытащ Дунейпсо Адыгэ Хасэм анэдэлъхубзэмкIэ и къудамэм. Iуэрытхэм и мурад нэхъыщхьэщ адыгэбзэм и пщIэр къэIэтыныр, лъэпкъым анэдэлъхубзэмкIэ бгъэдэлъ щIэныгъэр адэкIи егъэфIэкIуэныр, щэнхабзэр хъумэныр.

Дунейпсо Адыгэ Хасэм, Бэрбэч Хьэтlутlэ и цIэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым, Адыгэ къэрал университетым ***гъатхэпэм и 13-м сыхьэт 12-м*** екIуэкIыну еянэ Дунейпсо адыгэ Iуэрытхым жыджэру фэкъухьафын фрагъэблагъэ. Iуэрытхэр онлайн, офлайн щыкIэхэм тету къызэрагъэпэщынущ.

Адыгэ Iуэрытхым хэтынухэр щызэхуэсынущ ди республикэм и щIыналъэхэм, кьалэхэм щылажьэ курыт школхэм, еджапIэ нэхъыщIэхэм, библиотекэхэм.

Налшык кьалэм хиубыдэу Адыгэ Iуэрытхыр щекIуэкIынущ мы щIыпIэ нэхъыщхьэхэм:

Бэрбэч Хьэтlутlэ и цIэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым (Чернышевскэм и цIэр зезыхьэ уэрам, 173, пэш №501-м);

КIуэкIуэ Валерэ и цIэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал мэхъумэз университетым (Лениным и цIэр зезыхьэ уэрам, 1в, экономикэмкIэ факультет, 5-нэ кьат);

Мэлбахъуэ Тимборэ и цIэр зезыхьэ Лъэпкъ къэрал библиотекэм (Нэгумэ Шорэ и цIэр зезыхьэ уэрам, 5).

Iуэхущ1аIэ щхьэхуэ емыкIуэлIэфынухэм анэдэлъхубзэмкIэ я щIэныгъэр онлайн щыкIэм тету къыщатыгъэ хъунущ мы электрон хэщIапIэмкIэ: https://my.mts-link.ru/j/14488225/1343473500

Къэбэрдей-шэрджэсыбзэкIэ Iуэрытхыр зытхахэм я лэжьыгъэхэм и сурэтыр (скан) сыхьэтым кърибыдэу хэпщытакIуэхэм яхуеягъэхь хъунущ мы электрон хэщIапIэм: dahnalchik@gmail.com

Адыгэ Iуэрытхым хэтыну къыхуздоджэ адыгэбзэр фIыуэ зыльэгъу, адыгэу зыкъэзыльытэж, абы и къэкIуэнум ирипIейтей хэкупсэ псори. Ар итх хъунущ гукъэдэж зиIэ дэтхэнэми, и ныбжьыми, Iэщ1агъэми, щыпсэу щыпIэми, адыгэбзэмкIэ бгъэдэлъ щIэныгъэми, бзэм зэрыкуэIэрыхуэми емылъытауэ.

Адыгэ Iуэрытхыр зэрекIуэкIыну жыпхъэ убзыхуам ДАХ-м и сайтым фыкъыщеджэ хъунущ: intercircass.org.

Упщ1э зиIэхэр +79289109975; +79286934817 телефонхэм фыпсалъэ хъунущ.

Дзэпщым и фэеплъыр щыIэнущ

1992 - 1993 гъэхэм екIуэкIа Куржы-Абхъаз зауэм абхъазхэм ТекIуэныгъэр къыщахьыным хэлъхьэныгъэшхуэ хуэзыщIа адыгэ дзэпщ цIэрыIуэ Сосналы СулътIан и фэеплъ гъэувын зэрыхуейм теухуауэ ди щIыналъэм илъэс куэд лъандэрэ псалъэмакъхэр къаIэту, ауэ Iуэхур абы нэмысурэ йокIуэкI. Иджыблагъэ хъыбарыфI къэIуащ: Абхъазым и ЛIыхъужь, генерал-лейтенант Сосналы СулътIан и фэеплъ сын Бахъсэн къалэм мыгувэу къыдагъэувэнущ.

БАХЪСЭН къалэм щIыпIэ унафэр щызехьэнымкIэ и IуэхущIапIэм и унафэщI Мамхэгъ Хьэчим зэрыжиIамкIэ, дзэпщым и щхьэгъусэ Сосналы Любовь IущIащ, фэеплъыр ягъэувыну яIэ мурадхэмкIэ дэгуэшащ, жэрдэмыр щагъэзэщIэну пIалъэхэм ирипсэлъащ.

- «Мамырыгъэмрэ щэнхабзэмрэ я жыг хадэ» фIэщыгъэ дахэр зэрихьэу, Бахъсэн къалэм цIыхухэм зыщагъэпсэхуу щIыпIэ щыдиIэщ. Ар Бахъсэныжь и Iуфэм пэжыжьэкъым, къалэм дэнэ лъэныкъуэкIи къикIыу къыдыхьэхэм ялъагъу икIи абы щекIуэкI гъащIэм и зы дамыгъэу щытщ. Сосналы СулътIан и фэеплъ скъарыр щыдгъэувыну зытедухуар а жыг хадэращ. КъытщIэхъуэ щIэблэм тхыдэр ящIэным, блэкIам щыщу дерс къызыхих хъуну Iуэхугъуэхэм фIыуэ хащIыкIыкIыу къэгъэтэджыным мыхьэнэшхуэ иIэщ. Адыгэхэм «лIыгъэ», «хахуагъэ», «напэ» жыхуаIэхэр ди лъэпкъ гъэсэныгъэм и пкъощIэсэхэм ящыщщ. Абыхэм щIапIыкIащ дзэпщ цIэрыIуэр. Лъэпкъым и цIэр дахэкIэ жаригъэIэу цIыху акъылыфIэу, набдзэгубдзаплъэу, шынэимыщIэу, гушхуэ кIуэцIылъу дунейм тета Сосналы СулътIан и фэеплъыр Iуэху нахуэхэмкIэ къэIэтын, абы игъэлъэгъуа лIыгъэшхуэр мыкIуэдыжу ди ужь къиувэнухэм щапхъэу ягъэлъагъун хуейуэ къэтлъытащ. Абы и IуэхукIэ жыпIэмэ, жыг хадэм хуэдэу щIыпIэфI гъуэтыгъуейщ - цIыхухэр уэру щызэблокI, зыгъэпсэхугъуэр абдеж щагъакIуэу къекIуалIэхэр къалэдэсхэм я закъуэкъым, Бахъсэн щIыналъэм ит къуажэхэми, Къэбэрдей-Балъкъэрым и щIыпIэ зэмылIэужьыгъуэхэми къикIыурэ къокIуэ.

Жыг хадэр Бахъсэныжь зэрыпэмыжыжьэм къыхэкIыу, псы Iуфэр гъэбыдэным, псыр къытемыхьэн хуэдэу, ныджэр къэIэтыным, псыхъуэ жапIэхэр къэгъэIурыщIэным теухуауэ щытыкIэр зыхуэдэр зэдгъэщIащ, езы паркми зыгъэпсэхупIэщIэхэр къыхэщIыхьыным епха гупсысэхэри къыхэтлъащ. Сосналы СулътIан и фэеплъ скъарыр здэщытыну щIыпIэр дубзыхуащ, куэд дэмыкIыу абдеж япэ мывэр щыдгъэтIылъынущ, - жиIащ Мамхэгъым.

Сосналы СулътIан Аслъэнбэч и къуэр Налшык къалэм 1942 гъэм мэлыжьыхьым и 23-м къыщалъхуащ. Курыт еджапIэр къиуха нэужь, Сызрань къалэм дэт, кхъухьлъатэзехуэхэр щагъасэ училищэм 1961 - 1964 гъэхэм щеджащ. Жуков Георгий и цIэр зэрихьэу Уэгур хъумэнымкIэ щыIэ дзэ академиер 1978 гъэм къиухащ.

Сосналы СулътIан илъэс 29-кIэ СССР-м Уэгур хъумэнымкIэ и дзэхэм къулыкъу щищIащ. Кхъухьлъатэзехуэу къыщIидзэри, кхъухьлъатэзехуэ центрым и унафэщI хъуху гъуэгуанэшхуэ къикIуащ, зыхэтым пщIэ зыхуригъэщIащ, и цIыхугъэмрэ и хахуагъэмрэ Iулыдж иIащ.

1989 гъэм полковник цIэр иIэу дзэм къыхэкIыжри, мамыр гъащIэм зритыжат. Ауэ къоджэм уигъэжейркъым жыхуаIэрати, Кавказым хыхьэ щIыналъэхэм къыщекIуэкI Iуэху мыщхьэпэхэр илъагъурт, ахэр дахэкIэ зэблэгъэкIа хъун папщIэ, акъылрэ гупсысэрэ хэлъхьэным мыхьэнэ иIэу къилъытэрти, Сосналыр Кавказ лъэпкъхэм я конфедерацэм хохьэри, 1992 гъэ пщIондэ зауэ хуэIухуэщIэхэмкIэ и къудамэм и унафэщIу мэлажьэ.

Абхъаз лъэпкъым и Хэку зауэр къэхъея нэужь, адыгэ щIалэ гуп и гъусэу 1992 гъэм шыщхьэуIум и 15-м макIуэ, Гагрэ къалэм пэмыжыжьэу куржыхэм ягъэува гъунапкъэм пхокIри, псом япэу Гудаутэ къалэм нос. ШыщхьэуIум и 16-м Сосналыр цIыхубэ ополченэм и штабым и унафэщIу ягъэув. Куэд дэмыкIыу Абхъазым и штаб нэхъыщхьэм и унафэщI, иужькIэ зыхъумэжыныгъэмкIэ министрым и япэ къуэдзэ IэнатIэхэр дзыхь къыхуащI. 1993 гъэм мэлыжьыхьым и 25-м къыщегъэжьауэ Абхъазым зыхъумэжыныгъэмкIэ и министру щытащ.

Зэрихьа лIыхъужьыгъэм пэкIуэу 1994 гъэм фокIадэм и 27-м Абхъазым и ЛIыхъужь цIэ лъапIэр къыхуагъэфэщауэ щытащ.

Щалъхуа лъахэм и фIыщIэ куэд къэзылъэща адыгэ щIалэм гъуэгу тынш къикIуауэ пхужыIэнукъым. Адыгэпщ лъэпкъым къыхэкIа Сосналы СулътIан гугъуехь куэд къызэринэкIащ, къыхуагъэфэща лъагапIэхэм нэсын папщIэ. Ауэ сыт хуэдиз бэлыхь хэтами, адыгэ напэр зэрихъумэным хущIэкъуащ. Абы къэрагъэза дзыхьыр щимыгъэпэжа, къыщащIа пщэрылъыр къызыхуэтыншэу щимыгъэзэщIа къэхъуакъым. Адыгэ дзэпщым и щапхъэр зи нэгу щIэкIа щIалэхэр щыхъуахъуэкIэ, «къытщIэувэ щIэблэр Сосналы СулътIан ещхь хъуну» щIыжаIэри арагъэнущ.

1996 гъэм Сосналыр Абхъазым и дзэхэм къыхокIыж. Абы иужькIэ адыгэ жылагъуэ гъащIэм жыджэру хохьэ. Налшык къигъэзэжа нэужь, СулътIан Дунейпсо Адыгэ Хасэм и вице-президенту ягъэув. А IэнатIэм зэрытета пIалъэм къриубыду Сосналым нобэми щIэмыужьыхэжауэ Iуэхугъуэ зыбжанэ игъэзэщIэну хузэфIэкIащ. Псалъэм папщIэ, абы и гуащIэ хэлъщ АбхъазымкIи Къэбэрдей-БалъкъэрымкIи щэнхабзэ центрхэр къыщызэIуахауэ зэрылажьэр.

Сосналыр зи хуитыныгъэм щIэзэуа абхъазхэр къызэрыхуэныкъуэр куэдрэ кърагъэщIащ. 2005 гъэм мазаем и 25-м ираджэжри, Абхъаз щIыналъэм зыхъумэжыныгъэмкIэ и министр икIи вице-премьер IэнатIэхэр и пщэ къыдалъхьащ. И узыншагъэр щекIакIуэм, къыщащI къалэнхэр имыгъэзэщIэфыну къыщыгурыIуэм, 2007 гъэм и накъыгъэ мазэм щIолъэIури, и IэнатIэхэм пэрокI.

Адыгэ дзэпщыр 2008 гъэм щэкIуэгъуэм и 22-м дунейм ехыжащ, ар Бахъсэн къалэм щыщIалъхьащ.

Гъуэгуанэ купщIафIэ, пщIэ зыпылъ къикIуащ Сосналы СулътIан. Ар зыцIыхуу щыта псоми ягу къызэрагъэкIыжымкIэ, къызэрымыкIуэу зэтеубыдат, зэпIэзэрытт, и Iуэху еплъыкIэр къиIуэтэн ипэ къихуэу, зытепсэлъыхьынум кууэ зыщимыгъэгъуэзауэ, лъэныкъуэ псоми къахухэкIынкIэ хъунур зэпимышэчауэ зыри жиIэнутэкъым. IуэхукIэ бгъэдыхьа цIыхум сыт щыгъуи пщIэ хуищIащ, и гукъеуэм едэIуащ, хузэфIэкIыр хуищIащ. Псори арэзы пхуэщIынкIэ Iэмал иIэкъым, ауэ Сосналы СулътIан къыдимыхьэха, и акъыл жанымкIэ адыгэм фIэлIыкI къыхуезымыгъэщIа куэд щыIэкъым. Зи адыгагъэри зи дуней тетыкIэри щапхъэу бгъэлъагъуэ хъуну щIалэм и фэеплъыр Къэбэрдей-Балъкъэрым и щыхьэрхэм языхэзым зэрыщагъэувынур зэрыхъыбар щIагъуэм хуэдэу, игъуэщ. Жэрдэмыр къыхэзылъхьахэм къадэхъуну ди гуапэщ.

ЩХЬЭЩЭХУЖ Инал.

Адыгейм щIыхь зиIэ и журналист

цIэ лъапIэр къыфIащащ «Черкес хэкум» и редактор нэхъыщхьэ Абидокъуэ Люсанэ

Гъатхэпэм и 6-м Адыгейм и ЛIыщхьэ КъумпIыл Мурат Урысей Федерацэмрэ Адыгэ Республикэмрэ я къэрал дамыгъэхэр IэщIагъэ зэмылIэужьыгъуэхэм пэрыт цIыху гуащIафIэхэм яритыжащ. Апхуэдэ пщIэ зыхуащIахэм яхэтащ Къэрэшей-Шэрджэсым къыщыдэкI «Черкес хэку» адыгэ газетым и редактор нэхъыщхьэ, УФ-м и ТхакIуэхэм, Журналистхэм я зэгухьэныгъэхэм хэт, КъШР-м и ТхакIуэхэм я союзым и Шэрджэс къудамэм и унафэщI, КъШР-м щIыхь зиIэ и журналист АБИДОКЪУЭ Люсанэ. Абы къыфIащащ «Адыгэ Республикэм щIыхь зиIэ и журналист» цIэ лъапIэр.

ЗЭIУЩIЭР къыщызэIуихым, КъумпIыл Мурат и псалъэм къыхигъэщащ зи зэфIэкIым, зыпэрыт Iуэхум хуэпэжхэр, республикэмрэ къэралымрэ я зыужьыныгъэм зи лэжьыгъэкIэ хэлъхьэныгъэфI хуэзыщIхэр Iуэхум къызэрырагъэблэгъар.

«Мыбдеж къыщызэхуэсахэм фи къару къызэрихькIэ, экономикэм зывогъэуж, социальнэ IэнатIэр фогъэбыдэ, хабзэмрэ шынагъуэншагъэмрэ къызывогъэпэщ. Ауэ псори фызытелажьэр зыщ - Урысейр нэхъ лъэщ хъунырщ, ефIэкIуэнырщ. Нобэ псоми ди зэхуэдэ текIуэныгъэм хэлъхьэныгъэ нэхъыбэ хуэзыщIыр дзэ Iуэху хэхам щыIэ ди зауэлIхэрщ. Абыхэм я къалэнхэр щIыхь пылъу ягъэзащIэ, лIыгъэрэ хахуагъэрэ къагъэлъагъуэу», - жиIащ АР-м и ЛIыщхьэм.

ЕгъэджакIуэхэр, дохутырхэр, спортсменхэр, хеящIэхэр, журналистхэр, муниципальнэ, къэрал къулыкъущIапIэхэм я лэжьакIуэхэр, шоферхэр, слесархэр, инженерхэр, диспетчерхэр ягъэлъэпIащ а махуэм.

Республикэм и Унафэщым жиIащ щIыналъэм и зэIузэпэщыныгъэмкIэ жэуаплыныгъэ абы щыпсэу дэтхэнэми зэрихьыр. «Фэ фщыщ дэтхэнэри жэуаплыныгъэ пылъу, нэгъэсауэ мэлажьэ. Апхуэдэ IэщIагъэлIхэр республикэм и щIэгъэкъуэнщи, дызэгъусэу куэд тхузэфIэкIынущ. Си фIэщ мэхъу Адыгейм ифI зыхэлъ Iуэху дахэ куэд адэкIи къызэрывдэхъунур», - дыщIигъуащ КъумпIылым.

Дамыгъэ лъапIэр зыхуагъэфэщахэм ящыщу республикэм къеблэгъа хьэщIэ, «Черкес хэку» газетым и редактор нэхъыщхьэ Абидокъуэ Люсанэ псалъэ щратым жиIащ:

- Хуабжьу си гуапэщ апхуэдэ пщIэ къызэрысхуэфщIар. Ди къуэш республикэм щIыхь зиIэ и журналисту сыщытыныр сэркIэ лъапIэщ. Ди лэжьэгъу нэхъыжьхэу, «Черкес хэку», «Адыгэ макъ», «Адыгэ псалъэ» газетхэм я редактор нэхъыщхьэхэу Къардэн Мухьэмэд, ХьэщIэмыз Биболэт, Мэзыхьэ Борис сымэ я фIыгъэкIэ илъэс 40-м щIигъуауэ зэдолажьэ къуэш республикэхэм къыщыдэкI адыгэ газетхэр. ТхыгъэхэмкIэ дызэхъуажэурэ щхьэж и диалекткIэ къытыдодзэ адыгэ дунейм къыщыхъу Iуэхугъуэ нэхъыщхьэхэр, ди лъэпкъым къыхэкIа цIыху цIэрыIуэхэм, зэчиифIэхэм, гуащIафIэхэм ятеухуахэр, щIэджыкIакIуэхэм ядогъэцIыху къуэш хэгъэгухэм я щыIэкIэ-псэукIэр.

Ди газетхэр илъэси 100 щрикъум ирихьэлIэу редактор нэхъыщхьэхэм унафэ тщIащ журналистхэмкIэ дызэхъуажэу редакцэхэм тхьэмахуэкIэ щыдгъэлэжьэну. Ари фIыуэ къызэрыдэхъулIам, газетеджэхэм ягу зэрырихьам нэхъыбэжым дытрегъэгушхуэ, абы ди зэпыщIэныгъэхэр нэхъри егъэбыдэ. ФIыщIэ яхуэсщIыну сыхуейщ Адыгейм, Къэрэшей-Шэрджэсым, Къэбэрдей-Балъкъэрым цIыхубэ хъыбарегъащIэ IэнатIэхэмкIэ я къэрал къулыкъущIапIэхэм я унафэщIхэм ди Iуэхур къызэрыддаIыгъым папщIэ. Си щхьэкIи, КъШР-м лъэпкъ IуэхухэмкIэ, цIыхубэ зэпыщIэныгъэхэмрэ печатымкIэ и министр Есенеев Мурат къыбгъэдэкIыуи фIыщIэ фхузощI, ди зэхуаку дэлъ зэкъуэшыныгъэр зэревгъэфIакIуэм папщIэ, - жиIащ Абидокъуэ Люсанэ.

Ди лэжьэгъу бзылъхугъэ жаным дохъуэхъу игури и псэри зыхилъхьэ Iуэхум къыпэкIуа ехъулIэныгъэм папщIэ. Фигу къэдгъэкIыжынщи, иджыблагъэ «Урысейм папщIэ» ЦIыхубэ фронт» урысейпсо жылагъуэ зэщIэхъееныгъэм и ГъэзэщIакIуэ комитетым ищIа унафэм ипкъ иткIэ, КъШР-м щылажьэ ЦIыхубэ фронтым и къэпщытакIуэ комиссэм и унафэщI Абидокъуэ Люсанэ Москва ирагъэблагъэри, «ТекIуэныгъэм папщIэ» бгъэхэIу дамыгъэмкIэ ягъэлъэпIащ. Ар къыпэкIуащ ЦIыхубэ фронтым иригъэкIуэкI лэжьыгъэм теухуа хъыбархэр сытым дежи и чэзум республикэ газетым къызэрытридзэм. Творческэ лъэныкъуэкIэ Люсанэ илэжьхэми пщIэ ин щиIэщ республикэм. Иджыблагъэ абы къыхуагъэфэщащ Къэрэшей-Шэрджэс Республикэм и ЛIыщхьэм Литературэмрэ гъуазджэмкIэ и саугъэтыр.

НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэ.

● КIэщIу

Хэхъуэр я куэдщ

2026 гъэм и щIышылэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и мэкъумэш IуэхущIапIэхэм продукцэу къыщIагъэкIам и куэдагъым фIыуэ хагъэхъуащ, къитащ иджыблагъэ Росстатым.

ЖЫПIЭНУРАМЭ, республикэм и мэкъумэш, фермер, уней IуэхущIапIэхэмрэ унагъуэхэмрэ зэхэту лырэ джэдкъазылу (псэууэ шэчауэ) къалэжьам процент 18,3-кIэ, гъэшым процент 6,5-кIэ хагъэхъуащ нэгъабэ и апхуэдэ пIалъэм яхузэфIэкIам елъытауэ. Ауэ, хэхъуэр куэду зэраIэр джэдыкIэмкIэщ: хуэдитIым щIигъукIэ нэхъыбэ кърахащ абыхэм.

Дызэрыт илъэсым и япэ мазэм лырэ джэдкъазылу республикэм къыщалэжьащ (псэууэ шэчауэ) тонн мини 3,8-рэ, гъэшу къашащ тонн мини 5-м щIигъу, джэдыкIэу кърахащ мелуани 7,1-рэ.

Бахъсэн щIыналъэр япэщ

2025 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и щIыналъэхэм лырэ джэдкъазылу къалэжьам и куэдагъымкIэ Бахъсэн районыр япэ ищащ. Абы и мэкъумэш, уней, фермер IуэхущIапIэхэмрэ унагъуэхэмрэ зэхэту къалъэщащ лырэ джэдкъазылу (псэууэ шэчауэ) тонн мин 27,1-рэ икIи 2024 гъэм яхузэфIэкIам нэхърэ процент 22-кIэ ар нэхъыбэщ, къитащ иджыблагъэ Кавказ Ищхъэрэм СтатистикэмкIэ и управленэм.

ШЭРЭДЖ щIыналъэм Iэщ гъэхъун и IэнатIэр етIуанэ хъуащ: 2024 гъэм щыIа бжыгъэхэм елъытауэ нэгъабэ къищIагъэкIа продукцэм процент 19,8-кIэ хагъэхъуащ. Ещанэр Прохладнэ районырщ - процент 16,1-рэ хэхъуэу иIэу.

Къэбгъэлъагъуэмэ, 2025 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым лырэ джэдкъазылу къыщалэжьащ (псэууэ шэчауэ) тонн мини 157,3-рэ е 2024 гъэм щыIа бжыгъэхэм процент 101,7-кIэ хуэкIуэу.

Электрокъарур ирашалIэ

2025 гъэм «Россети Кавказ Ищхъэрэ» IуэхущIапIэм и «Къэббалъкъэнерго» къудамэм и кIапсэхэм падзащ республикэм и IуэхущIапIэрэ унагъуэу 2604-рэ икIи псори зэхэту мегаватт 92,6-рэ и лъэщагъыу абыхэм яритащ. Ар процент 23-кIэ нэхъыбэщ абы ипэ ита илъэсым елъытауэ.

ЭНЕРГЕТИКХЭМ электрокъарур ирашэлIащ ди щIыналъэм социальнэ мыхьэнэ зиIэ и IуэхущIапIэу 25-м, Налшык къалэм лъыр щагъэкъабзэ и центрыр, Псынабэ къуажэм и курыт еджапIэр, Бахъсэн къалэм и сабий садыр, Малкэ къуажэм ЩэнхабзэмкIэ и унэр, Красноармейскэ, Куба, Шордакъ жылэхэм я мэжджытхэр яхэту.

Къыхэдгъэщынщи, цIыхухэм я Iуэхур нэхъ тынш ищIу, «Россети» компанием «Портал-ТП.РФ» и интернет-сайтым езыхэм я «пэшхэр» къыщызэIуахыж хъуну Iэмалхэр яритащ, ахэр зыхуэныкъуэ IуэхутхьэбзэхэмкIэ лъэIухэр ягъэхьын хуэдэу.

ХЬЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

Дунейм щыхъыбархэр

Лэжьыгъэр щызэтеублащ

УФ-м и Президент Путин Владимиррэ Урысейм СледствэмкIэ и комитетым и унафэщI Бастрыкин Александррэ лэжьыгъэ IуэхукIэ зэхуэзащ. ЗэIущIэм и гугъу щащIащ IэнатIэм иужьрей илъэс 15-м зэфIигъэкIахэм. Гулъытэ нэхъыбэ хуащIу тепсэлъыхьащ къэралым и щIыналъэщIэхэм ведомствэм и лэжьыгъэр зэрыщекIуэкIым.

БАСТРЫКИН Александр жиIащ а хэгъэгухэм Урысейм СледствэмкIэ и комитетым и къудамэу 4 къызэрыщызэрагъэпэщар, абыхэм лэжьыгъэр тэмэму зэрыщызэтеублар. Апхуэдэу абы къигъэлъэгъуащ 2025 гъэм а IэнатIэхэм щылажьэ следователхэм судым уголовнэ Iуэхуу 1823-рэ зэрагъэхьар.

Ведомствэм и унафэщIым къыхигъэщащ а IэнатIэхэр ткIийуэ я нэIэм зэрыщIэтыр, я Iуэху зыIутхэм фIыуэ зэрыщыгъуазэм икIи жиIащ нэгъабэ Донбасс лэжьыгъэ IуэхукIэ 20-рэ зэрыкIуар.

«ЩIыналъэщIэхэм следователу щылэжьэну хуейхэр куэд мэхъу, уеблэмэ бзылъхугъэхэм ящыщуи апхуэдэ гупыж зиIэхэр мащIэкъым. Нэхъыщхьэращи, псори я къалэнхэм хъарзынэу полъэщ», - жиIащ Бастрыкин Александр.

IэщIагъэ щхьэхуэ щрат

Иужьрей зэманым техникэ IэщIагъэхэм нэхъ щIэупщIэ яIэщ. Урысей Федерацэм и Правительствэм и УнафэщI Мишустин Михаил жиIащ еджапIэ нэхъыщхьэхэмрэ техникумхэмрэ щыIэ бюджет тIысыпIэхэм я процент 50-р а IэщIагъэхэм зэрыхухахар.

Премьер-министрым къыхигъэщащ студентхэм предприятиехэм къагъэув жыпхъэхэм хуэкIуэ щIэныгъэрэ IэщIагъэрэ зрагъэгъуэтын папщIэ, колледжхэм я мылъку-техникэ лъабжьэмрэ зэрырагъаджэ программэхэмрэ къызэрагъэщIэрэщIэжыр.

«Курыт IэщIагъэр щызрагъэгъуэт еджапIэхэм я зыужьыныгъэм иджыпсту гулъытэшхуэ хуащI. Къэралым и Президентым и унафэкIэ абыхэм дяпэкIэ IэщIагъэ щхьэхуэ щрат еджапIэкIэ еджэнущ», - жиIащ Мишустиным.

Гъатхэпэм и 12, махуэку

♦**ИнтернеткIэ цIыхухэм якIэлъыплъыныр мыдэным и дунейпсо махуэщ**

♦**Жьэжьейм и дунейпсо махуэщ**

♦**Урысейм ЮстицэмкIэ и министерствэм и Уголовнэ-гъэзэщIакIуэ IэнатIэм и лэжьакIуэм и махуэщ**

♦**1912 гъэм** къалъхуащ мэкъумэш щIэныгъэхэмкIэ доктор, профессор, УФ-ми КъБР-ми щIэныгъэхэмкIэ щIыхь зиIэ я лэжьакIуэ, Хэку зауэшхуэм хахуэу хэта, 1965 - 1973 гъэхэм КъБКъУ-м и ректору щыта **КIэрэф Къамболэт**.

♦**1945 гъэм** къалъхуащ УФ-ми Адыгэ Республикэми я цIыхубэ сурэтыщI **Къат Теувэж**.

♦**1955 гъэм** къалъхуащ химие щIэныгъэхэмкIэ доктор, КъБКъУ-м и профессор, ЩIДАА-м и академик **Хъурей Арсен**.

Дунейм и щытыкIэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, республикэм пшэр техьэ-текIыу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градуси 6 - 8, жэщым градус 1 - 2 щыхъунущ. ЩIым и малъхъэдис щытыкIэм балли 4-кIэ зихъуэжынущ.

Гъатхэпэм и 13, *мэрем*

♦**Вагъуэхэм щакIэлъыплъ щIэныгъэ IуэхущIапIэхэм я дунейпсо махуэщ**

♦**Урысейм щагъэлъапIэ Геодезиемрэ картографиемрэ я лэжьакIуэхэм я махуэр**

♦**1939 гъэм** къалъхуащ УФ-м щэнхабзэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ, КъБАССР-м гъуазджэхэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ, КъБР-м и цIыхубэ артист **Шумахуэ Владимир**.

♦**1941 гъэм** къалъхуащ УФ-м щIыхь зиIэ и метролог, КъБР-м промышленностымкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ **Шурдым Юрэ**.

♦**1953 гъэм** къалъхуащ къэрал лэжьакIуэ, социологиемкIэ доктор, профессор, ЩIДАА-м, Социальнэ щIэныгъэхэмкIэ академием я академик, АКъУ-м и ректор **Хъунэгу Рашид**.

Дунейм и щытыкIэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, республикэм уэшх къыщешхынущ. Хуабэр махуэм градуси 4 - 5, жэщым градус 1 - 2 щыхъунущ. ЩIым и малъхъэдис щытыкIэм балли 4-кIэ зихъуэжынущ.

Дыгъуасэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым къыщалъхуащ сабий 24-рэ. Абыхэм ящыщу 12-р хъыджэбз цIыкIущ, 12-р щIалэщ. Гъатхэпэм зэрыщIидзэрэ щIыналъэм дунейм къыщытехьащ сабий 298-рэ, илъэсым и пэщIэдзэм щегъэжьауэ 1786-рэ.

Зыгъэхьэзырар **ЩХЬЭЩЭМЫЩI Иэщ.**

Бжыгъэрылъанэ дерсхэм къыпащэ

«Бжыгъэрылъанэ дерсхэр» урысейпсо егъэджэныгъэ жэрдэмым Тэрч къалэ дэт курыт еджапIэ №3-м къыщыпащащ. Абдеж щекIуэкIа дерс зэIухар компьютерым и лэжьыгъэр зытещIыхьа Iэмалхэр джыным теухуат.

ДЕРС зэIухам хэтащ КъБР-м Бжыгъэр зи лъабжьэ зыужьыныгъэмкIэ, связымрэ цIыхубэ зэпыщIэныгъэмкIэ и министерствэм и лэжьакIуэ КъуэщIысокъуэ Зарэ, Тэрч щIыналъэм егъэджэныгъэмкIэ и IуэхущIапIэм и IэщIагъэлIхэр, егъэджакIуэхэр.

- Илъэс зыбжанэ хъуауэ ди къэралым щрагъэкIуэкI «Бжыгъэр зи лъабжьэ дерсхэм» ягъуэт гулъытэм хэхъуэурэ йокIуэкI. ГурыIуэгъуэщ еджакIуэхэми, абыхэм я адэ-анэхэми гъащIэм щекIуэкI зэхъуэкIыныгъэхэр зэрызыхащIэр, абы къыхэкIыу щIэныгъэ гуэдзэ зрагъэгъуэту къыхаха IэщIагъэмкIэ я есэныгъэхэр ягъэкууну яужь зэритыр. ЭкономикэзэхущытыкIэхэм теухуауэщ дунейм зэрызиужьыр, арыхъэуи, абы епха IэщIагъэ зэмылIэужьыгъуэ куэди гъащIэм къыхохьэ. Интернетымрэ компьютерымрэ пыщIа Iуэхугъуэхэр ямыгъэщIэгъуэжми, абыхэм уазэрыдэлэжьэн, узыпэрыт IэнатIэмрэ Iуэхумрэ узэрыщехъулIэн Iэмал куэд пыщIащи, ахэр щIалэгъуалэм ягурыгъэIуэныр IэщIагъэрылажьэхэм я дежкIэ пщэрылъ пыухыкIа мэхъу. Апхуэдэ щIэныгъэм, егъэлея хэмылъу жытIэнщи, жылагъуэ-экономикэ псэукIэ зэпэщыр зэрепхар, абы пыщIа IT-IэнатIэхэм я зыужьыныгъэри зэрелъытар къэплъытэмэ, гурыIуэгъуэщ интернетми компьютерым епха щIэныгъэми мыхьэнэуэ яIэр зыхуэдизыр. НыбжьыщIэхэр зыщIэупщIэ, гъэщIэгъуэн ящыхъу IуэхугъуэхэмкIэ щIэгъэкъуэн дыхъуныр, пасэу дунэтIыныр мыхьэнэ зиIэ къалэну къыдолъытэ, а гуращэр абыхэм яIэщIэмыужьыхэу дяпэкIи дылэжьэну ди гугъэщ, - жиIащ КъуэщIысокъуэ Зарэ.

Дерсым къигъэув IуэхугъуэхэрI курыт еджапIэхэр зэрылажьэ программэм нэхърэ нэхъ инщ. Абы къыхэкIыу методикэ чэнджэщхэр зэхагъэуващ, сабийхэр щылажьэ пэшхэм я къызэгъэпэщыкIэр техникэ и лъэныкъуэкIэ зэщхьэщыкIынкIэ зэрыхъунур къэзылъытэ сценарийхэри зэхалъхьащ.

«Къэралым и жылагъуэ-экономикэ зыужьыкIэм уеплъмэ, нэрылъагъущ абы бжыгъэр тегъэщIапIэ зыщI зэхъуэкIыныгъэхэр къызэрыхихыр, абы хуэкIуэ гъуэгур хишмэ, игъуэу къызэрилъытэр. ХэзыщIыкIхэм зэрыжаIэмкIэ, мис а щытыкIэм къегъэув хъыбарегъащIэ технологием и мыхьэнэр ин хъуныр, абыкIэ щIэныгъэ зиIэ IэщIагъэрылажьэхэм я пщIэм хэхъуэныр. IT-IэнатIэхэм, зэрыгурыIуэгъуэщи, зауж. ИпэкIэ зэхэдмыха, зэи дызримыхьэлIа Iуэхугъуэщ IэхэрI махуэ къэс жыхуаIэм ещхьу гъащIэм къыхохьэ. ГъэщIэгъуэнращи, нэхъыбэр зэпхари хъыбарегъащIэ технологиехэмрэ компьютер хуэIухуэщIэхэмрэщ. Абы къыхэкIыу къызэрымыкIуэу мыхьэнэшхуэ яIэщ курыт щIэныгъэ щрагъэгъуэт еджапIэхэм щIэс сабийхэм бжыгъэмрэ информацэмрэ ехьэлIауэ ират дерсхэм. ЩIэныгъэр еджэныгъэм къыхокI, ауэ ар тхылъым епха къудей мыхъуу, нэрылъагъу Iэмалхэми ятещIыхьауэ щытын хуейщи, ари къыдолъытэ, ди методикэ нэхъыщхьэри аращ, жыпIэми щыуагъэ хъунукъым. Къыхэтлъхьэ методикэ Iэмалхэм ныбжьыщIэхэр IT-IэщIагъэхэм я дунейм занщIэу хишэфынущ, абы щекIуэкI Iуэхугъуэхэм щигъэгъуэзэфынущ. ЕджакIуэхэм компьютер программэхэр зэрызэхагъэувэм хэлъ щэхухэр къащIэну, абы халъхьэ пкъыгъуэхэм я мыхьэнэр зэхагъэкIыну, информацэм ехьэлIа технологиехэр зэрылажьэ щIыкIэхэм зыщагъэгъуэзэну Iэмал яIэнущ. Си щхьэкIэ шэч къытесхьэркъым, ди дерс зэIухахэм къыхыхьэ ныбжьыщIэхэм къэкIуэну зэманхэм IT-IэщIагъэлI нэсхэр къазэрыхэкIынум. Сыт хуэдэ гупсысэфIми къегъэжьапIэ иIэщи, апхуэдэ ублапIэу къэлъытэн хуейщ компьютерым и лэжьыгъэр къызэзыгъэпэщ операцэ Iэмалхэр. Арыххэуи, ди ныбжьыщIэхэм мы пэхуэщIэм къриубыдэу едгъэщIэну дыхущIэкъунущ къызэрыгуэкI файлхэр зэраутIыпщым къыщегъэжьауэ компьютерым тетхауэ тет программэ гугъухэм зэрадэлажьэм щыщIэкIыжу щыIэ щIэныгъэхэмрэ Iуэхугъуэхэмрэ. ЕджакIуэхэм едгъэщIэнур теориемрэ закъуэкъым, атIэ еджэныгъэхэр зэфIэкIа нэужь, практикэ лэжьыгъэхэр еттынущ, абыкIэ яIэ хъуа есэныгъэхэр кърапщытэжын хуэдэу», - жиIащ КъуэщIысокъуэм.

ЗэIущIэм хэтащ «1КБР» телеканалым и инженер нэхъыщхьэ Назарчук Сергей. ЕджакIуэхэм защыхуигъазэм, абы къыхигъэщащ IT-IэщIагъэм гъащIэм щиубыд увыпIэр кIуэтэху нэхъыбэ зэрыхъур, щIэныгъэм и мызакъуэу, лъэпкъ шынагъуэншагъэр къызэгъэпэщынымкIэ мыхьэнэшхуэ зэриIэр.

- IT пэхуэщIэхэм елэжьыныр, а лъэныкъуэмкIэ къэхутэныгъэхэр егъэкIуэкIыныр ди лъэпкъ шынагъуэншагъэмрэ технологие хуитыныгъэмрэ зезыгъэужь хэлъхьэныгъэщ. Абыхэм фатемыплъэкъукIыныр, гулъытэ хэха евгъэгъуэтыфыныр Iэмалыншагъэщ, арыншэу къыхэфхыну IэщIагъэр нэсу фхузэгъэщIэнукъым икIи фыхэгъуэзэнукъым. Пщэдейрей махуэхэр куэдкIэ зэлъыта IэщIагъэхэм фи хъуэпсапIэхэм щIыпIэ хэха щевгъэубыд, - жиIащ Назарчук Сергей.

«Бжыгъэм и дерсхэр» жэрдэмыр 2018 гъэ лъандэрэ Урысейм щрагъэкIуэкI. Абы и ублэгъуэм ирихьэлIэу къэралым и IT гупхэм дерсхэм къыхалъхьэну лэжьыгъэхэр зэхагъэувэ, ахэр курыт щIэныгъэ щрат IуэхущIапIэхэр зэрылажьэ программэхэм епхауэ зэхалъхьэ, щхьэ закъуэ лэжьыгъэуи гуп лэжьыгъэуи зэщхьэщах. Дерсхэр технологиемрэ программированиемкIэ IэнатIэхэм я дунейм ухэзышэ Iэмалщ, къэкIуэну зэманхэм я экономикэм хуэгъэза лэжьыгъэщ.

УФ-м ЕгъэджэныгъэмкIэ и министерствэм къыхилъхьауэ илъэс зыбжанэ лъандэрэ къэралым щрагъэкIуэкI егъэджэныгъэ жэрдэмыр гъэзэщIэнымкIэ дэIэпыкъуэгъу мэхъу «Бжыгъэрылъанэ экономикэ» акционер зэгухьэныгъэмрэ «Технологие пашэныгъэ» лъэпкъ программэр зыгъэзащIэ гупымрэ.

БЕСЛЪЭН Берд.

● УФСБ-м къет

Уголовнэ Iуэхухэр къаIэт

Бахъсэн къалэм щыпсэуитIым зэрахьэ хабзэншагъэр Урысей ФСБ-м и управленэу КъБР-м щыIэм и лэжьакIуэхэм къызэпаудащ. Ахэр пыщIат хамэ къэрал цIыхухэр Урысей Федерацэм хабзэншагъэкIэ щыIэныр къызэгъэпэщыным.

Управленэм и следственнэ IэнатIэм къэдгъэлъэгъуахэм ятеухуа уголовнэ Iуэху къиIэтащ УФ-м и УК-м и 322-нэ статьям и 2-нэ Iыхьэм и «а» пунктым ипкъ иткIэ. Хабзэм къызэригъэувымкIэ, апхуэдэ щIэпхъаджагъэ зылэжьар илъэси 10-м нэскIэ ягъэтIыс.

Апхуэдэу хабзэхъумэхэм КъБР-м и Парламентым и Аппаратым и къудамэхэм я зым и унафэщIым зэрихьэ хабзэншагъэр къызэпаудащ. Ар пыщIат экстремизмэм хэтхэм ахъшэ яхуэутIыпщыным. Абы судым экстремизмэм пыщIауэ къилъыта икIи Урысей Федерацэм щамыдэ мыкомерческэ IуэхущIапIэм и счётым ахъшэ игъэхьащ.

Уголовнэ Iуэху къаIэтащ УФ-м и УК-м и 282.3-нэ статьям и 1-нэ Iыхьэм ипкъ иткIэ. Хабзэм къызэригъэувымкIэ, апхуэдэ щIэпхъаджагъэ зылэжьар илъэси 8-м нэскIэ ягъэтIыс.

Сом мелуан 26-м щIигъу

Урысей ФСБ-м и управленэу КъБР-м щыIэм, Урысей МВД-м и Управленэ нэхъыщхьэу КИФЩI-м щыIэм, КъБР-м щыIэ МВД-м я лэжьакIуэхэм къыщIагъэщащ коммерческэ IуэхущIапIэм и унафэщIым зэрихьэ хабзэншагъэр.

ХьэрычэтыщIэм къигъэсэбэпащ сом мелуан 26-м щIигъу, мэкъумэш IуэхущIапIэм зегъэужьыным тригъэкIуэдам щыщ Iыхьэр къыIэрыхьэжыным ехьэлIауэ ипэкIэ зэрихьа хьэгъэщагъэмкIэ къыдихауэ.

Уголовнэ Iуэху къаIэтащ УФ-м и УК-м и 174.1 статьям и 3-нэ Iыхьэм и «б», 4-нэ Iыхьэм и «б» пунктхэм къыщыхьа щIэпхъаджагъэхэр илэжьауэ икIи абы илъэси 7-м нэс къыпоплъэ.

Лъэпкъ Iущыгъэ:

Пэж жыIэныр нэ ищIыным хуэдэщ.

Экономикэ Политикэ

Махуэку

Кавказ Ищхъэрэ Жылагъуэ Iуэху

● Iуэху еплъыкIэ

Апхуэдэ зэи ялъэгъуакъым

Иужьрей махуэхэм США-мрэ Иранымрэ гуащIэу зэрызэпэщIэтым дуней псор кIэлъоплъ. Хэти щогуфIыкI Ираным и Iэтащхьэ Хаменеи Али зэрыхаукIыкIам, хэти Палестинэм илъ ищIэжу Ираным Израилым иридза удыныр хуэмыIуэтэщIыжу топсэлъыхь, США-м и дзэ хэщIапIэхэу Къэжэр хы тIуащIэм щыIэхэр къызэригъэуар ягъэщIагъуэ. Уимыгъэгупсысэн плъэкIыркъым США-м и президент Трамп Дональд и гужьгъэжьыр ядернэ лагъымкIэ фIэкIа хуэмыгъэужьыхыну зэрыжаIэми.

КЪУЭКIЫПIЭ Гъунэгъум къыщекIуэкI зауэр апхуэдэ мардэм нэсащи, хэщIыныгъэхэр щIыдагъэ баррелкIэкъым къызэралъытэр, атIэ, КъухьэпIэм кърихьэжьа хабзэншагъэм и пщIэри щIыхьри щIым щыщ зэрищIаращ. Ар Ираным и дзэ хэщIапIэ нэхъыщхьэхэм зэреуар жэуапыншэу къэнакъым. ЕкIурэ ещхьу зи щхьэ къыщхьэщыжа Ираным къигъэлъэгъуар лIыгъэ зэрыхэлъымрэ дзэ зэщIэузэда лъэщ зэриIэмрэ язакъуэкъым. Абы щIигъэщIащ НАТО-м и лъэри.

Зыри къэмыхъуам хуэдэу, Трамп кIуэцIрикъутыкIыми, Тегераным зыкъитыну тригъэчыныхьми, США-м зэрызихъумэу къыщыхъужа «жьауэр» нэщанэуапIэу къыхущIэкIыжащ, гу лъимытэурэ. Абы Эд-Дафрэ (ОАЭ), Эль-Удейд (Катар) щиIэ я дзэ хэщIапIэр наIуэт, метр бжыгъэкIэ ущымыуэнуи, уэм хуэдэу къещэщэха иран дронхэмрэ ракетэхэмрэ уэщхъуакъым.

Хьэрып дэлэлхэм удын гуащIэ къащылъысым, лей къащытехьэм къызэрыгъэгужьеящ, США-м и «бгъащхъуэхэм» щыгугъами, къахуэхъумэркъым. Эмиратхэм я экономикэр йощIэкъуауэ - зыгъэпсэхуакIуэхэм къыпах доллар мелардхэм зэуэ кIэрыхуащ, хамэ къэрал цIыхухэр къокIыжри, США-м ирищIылIа зэгурыIуэныгъэхэм елъэпэуэным тIэкIу фIэкIа имыIэу къыпщохъу.

Езы США-м хэщIыныгъэу ихьам утепсэлъыхьмэ, бжыгъэхэр гъэщIэгъуэныжкъым. Нэхъ къефыкIыу жыхуаIэр КъуэкIыпIэмкIэ дзыхь къызэрыщыхуамыщIыжырщ. Иорданием, Катарым, Эмиратхэм, Бахрейным щыфIэкIуэдам и гугъу умыщIыххэ! IэмэпсымэзащIэкIэ Трамп IэщIэкIащ доллар мелард 13-м щIигъу. Ар зы тхьэмахуэ закъуэм къриубыдэу!

Ираным утепсэлъыхьмэ, политикэ лъэщ ирегъэкIуэкI, жыжьэу маплъэ, кууэ мэгупсысэ, Iэщэ гуащIэхэр къызыкъуех, лIыгъэрэ хахуагъэрэ жыпIэмэ, узылъэщIэмыхьэнщ. КъэпщытакIуэхэм зэрыжаIэмкIэ, абы иIэ псори игъэлъэгъуакъым иджыри, нэхъ гуащIэжуи жэуап итыфынущ. Ар къызыхэкIынкIэ хъунур Iуэхугъуит1щ: зыр адрейм зэран хуэмыхъужу Iэщэхэр зэрагъэлажьэ хабзэхэм тэмэмыщэу Ираныр щыгъуазэкъым, е зауэ нэхъ гуащIэ гуэрым хуегъэтIыгъуэ. Сыту жыпIэмэ, дзэ Iуэху хэхахэм апхуэдэ ракетэхэр къызэрыщагъэсэбэпым набдзэгубдзаплъэу кIэлъыплъ Ираным дерс хихащи, сакъыу аркъудейщ.

Ираным и Штаб Нэхъыщхьэм и лэжьакIуэ Шекарчи Абольфазль зэрыжиIэмкIэ, США-м Ещанэ дунейпсо зауэм хуигъэтIыгъуэу щыта и Iэщэ гъэтIылъыгъэр къигъэлъэгъуакIэщ, абы нэхъыби иIэу къыщIэкIынукъым. КIэщIу жыпIэмэ, Къэжэр хы тIуащIэм къепха къэралыгъуэхэм зэи лей къатемыхьэну къащыхъуу щытами, нобэ зэрыжаIэу, дзыгъуэгъуэ къалъыхъуэу зэрызохьэ. А псоми США-м яхуищIэжын щымыIэу, и пщIэр ехуэхащ.

Абыи гу лъимытэ хуэдэщ Трамп: Ираным и гур тригъэзагъэмэ, Кубэм еувэлIэну жеIэ. Хэт ищIэрэ ар къезыхуэкIыр, ауэ хьэкъыр зыщ - нэхъапэм ямылъэгъуа гуэр къеулъэпхъэщ.

Псантхуэ узыфэхэм я къежьапIэр

Пасэрейм щхьэхуимытхэр ящэ-къащэхуу щытащ. Ар а лъэхъэнэм къыдекIуэкI къызэрыгуэкI Iуэхугъуэт, нобэ хьэдэгъуэдахэу къытщыхъу щхьэкIэ. Апхуэдэу, Урымым куэд щызэрыгъэхъу щхьэхуимытхэм дзэ къызэрагъэпэщу унафэщIхэм япэщIэмыувэжын щхьэкIэ, сабийр дунейм къызэрытехьэу абы и тхыцIэм и япэ дыдэ тхыIупщIэу «атланткIэ» зэджэ пщэгурыгъыр и пIэм ирагъэкIырт, ар жыIэщIэу, тэмэму мыгупсысэфу, акъмыкъыу къэхъун папщIэ.

СОВЕТ невропатолог Ратнер Александр (1934 - 1994 гъ. гъ.) и «Сабийр къыщалъхум деж игъуэт псантхуэ фэбжьхэр» жиIэу къыдигъэкIа монографием зэритымкIэ, нобэрей медицинэм иубзыхуа мардэхэм япкъ иткIэ, фызгъалъхуэм (акушерым) сабийр дунейм къыщытехьэм деж и щхьэр лъэныкъуэкIэ ирешэкI, нэхъ хуиту и дамащхьэхэр къиутIыпщын папщIэ. Мис абы щыгъуэм зэхыбох пасэрей Урымым пщэгурыгъыр зэрыщагъэхъейуэ щытам ещхьу къупщхьэм макъ зэрищIыр. КъищынэмыщIауэ, сабийм и пщэр яубыдри, къоIэ. Апхуэдэм деж тхыцIэм и кIыхьагъкIэ ирикIуэ лъынтхуэми сэкъат игъуэтынкIэ шынагъуэщ. Арауэ къыщIэкIынущ цIыхухэм я процент 90-м я япэ пщэ тхыIупщIэр и пIэм икIауэ щIыщытыр.

Атлантыр и пIэм щимытым деж тхыцIэ лъынтхуэри, куцIри, псантхуэхэри екъуз, IэпкълъэпкъыIм а сэкъатым тещIыхьауэ зэхъуэкIыныгъэшхуэхэр егъуэт: тхыр Iушэ мэхъу, щхьэм тэмэму лъы зэрымыкIуэм къыхэкIыу цIыхур гупсысэфыркъым, щхьэуз гуащIэ къофыкI, и щхьэм зыри иримыубыдэф, щыгъупщэх мэхъу, и щхьэр мэуназэ. СДВГ жыхуаIэу, сабийр и пIэ имызагъэу, зы Iуэхум теубыдауэ зэрыщымытыфыр, и гупсысэхэр «зэрызэбгрыжыр», зэрыIэубыдыпIэншэр къызыхэкIри аращ.

ЩIэныгъэлIым иригъэкIуэкIа къэхутэныгъэхэм къагъэлъэгъуащ а сэкъатыр сабийм лъхугъэм зэрыхихыр. Сабиймрэ анэмрэ щызэIэпыкIым деж и пщэм зебгъэгъази, и пщэр бубыду укъеIи хъуххэнукъым. Сыту жыпIэмэ, абы и хъыщт-къупщхьэ зэрытыпIэхэр зэрыубыдакъыми, асыхьэту зэрыпкIынущ, узыншагъэми зэи пхуэмыгъэзэкIуэжын фэбжь иридзынущ. Уеблэмэ анэм и ныбэр зэгуагъэжкIэрэ дунейм къытехьа сабийхэми яIэнкIэ хъунущ апхуэдэ дыркъуэ, ахэри пщэкIэ яубыдурэ кърахри.

Тхылъым къызэрыщыгъэлъэгъуамкIэ, пасэрей Урымым и фыз щхьэхуимытхэр щылъхуэкIэ, сабийм и пщэр Iушэ ящIырт, зауэлI къыхэмыкIын папщIэ. Аращ къызыхэкIар а къэралыгъуэм щхьэхуимытхэм зэи зэрызыкъыщамыIэтар. Зауэ къэзыIэту, унэIутхэр зэзыгъэуIуар Спартак и закъуэщ, щхьэхуиту къалъхуа, узыншэу щыта цIыхухъурщ.

1980 гъэхэм Ратнер зыхэтауэ щыта щIэныгъэ зэIущIэм щытепсэлъыхьат пщэ остеохондрозым. КъызэрыщIэкIымкIэ, щхьэуназэм, нэм тэмэму зэримылъагъум, тхьэкIумэм зэрызэхимыхым, гу узым, лъы дэуейм, нэгъуэщI уз зэмылIэужьыгъуэхэм щхьэусыгъуэ яхуэхъур сабийр къыщалъхум деж пщэ гурыгъымрэ тхыцIэ лъынтхуэмрэ ягъуэт фэбжьырщ. А зэIущIэм кърихьэлIа дохутырхэр Ратнер и къэхутэныгъэхэм зэхэзехуэн ящIат, псалъэмакъышхуи къекIуэкIат. Абы щыгъуазэ дохутырхэри куэдти, щыму щыст, псалъэмакъым хэIэбэн темыгушхуэу. ЩыIащ дохутыр ныбжьыщIэм къыпэщIэуваи, мыарэзыуэ къэпсэлъаи. Сыту жыпIэмэ, алъандэрэ къэралым и закъуэ мыхъуу, дуней псом къыщекIуэкI акушерствэм зэрыщыту зегъэхъуэжын хуейуэ арат, невропатологым и Iуэху еплъыкIэр къапщтэмэ.

2001 гъэм Замаратский Павел къыдигъэкIа тхылъымкIэ щыхьэт техъуащ Ратнер и къэхутэныгъэхэр зэрыпэжым. Псалъэм папщIэ, «сабийр къыщалъхукIэ дакъикъи 10 - 15-кIэ кислород хуэныкъуамэ, и узыншагъэр зэтекIыну хурикъунущ», - итхащ абы. Дунейм къытехьэхэм ящыщ куэдым я пщэгурыгъым, я бгъэгумрэ бгымрэ хуэзэу тхыцIэм фэбжь игъуэтащ. Апхуэдэхэм илъэси 8 - 9 щрикъум ирихьэлIэу кIуэцI уз зэмылIэужьыгъуэхэр къофыкI, щхьэузым ехь, тэмэму еджэфыркъым, жыIэмыдаIуэщ, щIыкIейщ. Апхуэдэ сабийхэм психолог къыдагъэлэжьэну кърашэкI щхьэкIэ, зыми зихъуэжынукъым, гъэсакIуэхэри егъэджакIуэхэри сэбэп хъунукъым. Сыту жыпIэмэ, ар къызыхэкIыр IэпкълъэпкъыIм игъуэта фэбжьыр арищи, ар умыгъэзэкIуэжауэ сабийр и пIэ изэгъэнукъым.

И макъ жьгъырумкIэ псэр ехьэху

Республикэм и щIэблэ дахэр гъуазджэм, щIэныгъэм, спортым, уэрэд жыIэным зэрыщехъулIэм укIэлъоплъри, уагъэгуфIэ. Къэбэрдей-Балъкъэрым и вагъуэ цIыкIущ нобэ зи гугъу тщIыну Бэрэгъун Заури. 2012 гъэм фокIадэм и 27-м къалъхуащ, налшыкдэсщ, лъэпкъкIэ Аруан къуажэм щыщщ. Илъэси 4-м иту Заур зыкъыщигъэлъэгъуэн щIидзащ уэрэдымрэ къафэмкIэ «Амикс» гупым, илъэситхум иту Толстой Алексей и «Приключения Буратино» тхылъым къеджащ. Ди республикэм гъуазджэм, щэнхабзэм, литературэм теухуауэ щекIуэкIа зэпеуэхэм текIуэныгъэ куэд къыщихьащ, макъкIэ, утыку итыкIэкIэ, зыIыгъыкIэкIэ къахэщурэ. ИтIанэ ихьащ Урысей Федерацэм и утыкушхуэхэм. Заур щыIащ Алыджым, Тыркум, Франджым. Псом нэхъыфIу илъагъур, дауи, Хэкурщ. Илъэс еплIанэ хъуауэ макъамэр кууэ щедж Минск къалэм.

БЭРЭГЪУН Заур уэрэджыIакIуэ ныбжьыщIэщ, «Пэрытхэм я жанагъ» урысей зэгухьэныгъэм и Iуэхухэр ядегъэкIуатэ, абы и зэхыхьэм ирагъэблагъэри, Шаман, Палунин Сергей сымэ ящIыгъуу уэрэд жиIащ. Ар хэтащ Агутин Леонид илъэс 50 щрикъум ящIа концертым. 2024 гъэм Бэрэгъунхэ я унагъуэр щытекIуащ ВДНХ-м щекIуэкIа «Родные-Любимые» урысейпсо унагъуэ зэпеуэм. А гъэм уэрэджыIакIуэм зэфIэкI щигъэлъэгъуащ утыкушхуэхэм: Москва щекIуэкIа «Твой голос», Санкт-Петербург къыщызэрагъэпэща «Дети поют» урысейпсо зэпеуэхэм Гран-при къыщихьащ, Минск щекIуэкIа, жанр куэду зэхэт «Поколение NEXT» зэпеуэм Гран-прийуэ тIу къыщихьащ, «Белый пароход» фестивалым и президент, оперэ уэрэджыIакIуэ Диденкэ Николай и саугъэтыр къыхуагъэфэщащ, «Большая сцена» дунейпсо макъамэ фестивалым и кIэух зэпеуэм пхыкIащ, «Голос. Дети» телепроектым хэтащ.

Бэрэгъун Заур и макъ жьгъырумкIэ цIыхухэр къыщыдихьэхащ ди къэралым и утыку нэхъ ин дыдэхэм: Мариинскэ театрым, Чайковскэм и цIэр зезыхьэ залым, Кремлым, Манежым, «Россия» лъэпкъ центрым, нэгъуэщIхэми. Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щIыналъэм и лIыкIуэу ар хэтащ Хэку зауэшхуэм ТекIуэныгъэ Иныр къызэрыщытхьрэ илъэс 80 зэрырикъуам и щIыхькIэ ирагъэкIуэкIа уэрэд зэпеуэу къэралым щыщ сабий куэд зыхэтам. Абы Гран-при къыщихьри, УФ-м СледствиемкIэ и комитетым и унафэщI Бастрыкин Александр и щIыхь тхылъ къыхуагъэфэщащ. Бэрэгъуным иIэщ псапэ щIэным теухуа «Лучезарный ангел» кинофестивалыр къызэзыгъэпэщахэм я унафэщI Медведевэ Светланэ и щIыхь тхылъри. Урысейм и лIыкIуэу хэтащ «Славянский базар» зэпеуэм, абы дыжьын медаль къыщихьащ. «Славянский базар в Витебске» фестивалым зыкъыщигъэлъэгъуащ. Урысейм, Белоруссием я Парламент зэхуэсхэм я диплом иIэщ.

Мы гъэм щIышылэм и 13-м интернет напэкIуэцIхэм щызэщIалъысащ Ганс Христиан Андерсен и «Девочка со спичками» рассказым къытращIыкIа теплъэгъуэ цIыкIур. Абы и кIэухыр тIэкIу зэхъуэкIащ, псэ хуабагъэ хэлъщ. Видеотеплъэгъуэм зыкъыщызыгъэлъагъуар Бэрэгъун Заурщ. Рассказым къытрищIыкIри, уэрэд цIыкIу зэхилъхьащ, абы къыдэкIуэуи, псапэ щIэным ехьэлIа «Спичка надежды» Iуэхур интернетым къыщыхилъхьащ абы.

«Ди анэр пщыхьэщхьэкIэ куэдрэ къызытхуеджэ рассказым и кIэухыр зэсхъуэкIыну сехъуэпсащ, ар нэхъ гуапэу, гукъыдэж къуиту иухыну сыхуейти», - жиIащ езым. Уэрэд зэхилъхьамкIи клип трахащ. Ар зэхигъэуващ и анэр къыдэIэпыкъуурэ. Уэрэдри, макъамэри, гупсысэри зэуIу хъуа нэужь, клипыщIэр къэунэхуащ. Заур жеIэ тхылъымпIэм къыхэщIыкIауэ абы къыщагъэлъагъуэ кхъухьлъатэ цIыкIур дамыгъэу езым и щхьэм зэрыхуихыр. «Сэ си артистыгъэр къигъэлъагъуэ хуэдэщ тхылъымпIэ кхъухьлъатэ цIыкIум. Абы зытригъапсэм еунэтIри, мэлъэтэф», - жеIэ.

Ди республикэм щыщ уэрэджыIакIуэхэм ящыщу нэхъыфIу илъагъум дыщыщIэупщIэм, Бэрэгъун Заур къыхигъэщащ уэрэджыIакIуэ куэд и гум зэрыдыхьэр: «ФIыуэ слъагъу уэрэджыIакIуэхэр куэд мэхъу, ауэ щхьэхуэу зы къахэзгъэщыфынукъым. Дэтхэнэми укъэзыхьэху гуэр хэлъщ и утыку итыкIэм, и макъ дэшеикIэм, макъамэр зэрызыхищIэм. Ди уэрэджыIакIуэхэм щэнхабзэм и дахагъэр ягъэлъагъуэу къызолъытэ, ар къыхощ я уэрэдхэм», - жиIащ.

«Сыт утыкум укъыщихьэкIэ зыхэпщIэр?» - деупщIащ Заур. - «Утыкум сыкъихьэу залым щIэсхэм сахэплъа нэужь, къару лъэщ къысхохьэ. Сыхуейщ си гум щыщ хуабагъэрэ гуапагъэрэ къызэдаIуэхэм ялъэзгъэIэсыну».

ГУГЪУЭТ Заремэ.

КъБР-м и экономикэр - щIышылэм

2026 гъэм и щIышылэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и промышленнэ индексыр проценти 104,1-рэ хъуащ. Республикэм и экономикэ IэнатIэхэм къагъэлъэгъуа зэфIэкIхэр зэпэщхьэхуэу къатщтэмэ: щIыуэпс хъугъуэфIыгъуэхэр къыщIэхынымкIэ IэнатIэм - проценти 114,4-рэ, продукцэхэр къыщIэзыгъэкIхэм, абыхэм елэжь IэнатIэхэм - проценти 101,8-рэ, электрокъарукIэ, газкIэ, хуабэкIэ къызэзыгъэпэщ, хьэуар зыгъэкъабзэ IэнатIэхэм - процент 109,5-рэ, псы яхуэзыутIыпщхэм, къагъэсэбэпар Iузышхэм, кIэрыхубжьэрыхухэр зэщIэзыкъуэхэм, уэрамхэр, пщIантIэхэр зэлъыIузыххэм - проценти 122,7-рэ къагъэлъэгъуащ.

КЪАПЩЫТЭЖ пIалъэм къриубыдэу нэкулъ лIэужьыгъуэхэм, гъэшым, маргариным, йогуртым, шхум, кхъуейм, кхъуейлъалъэм, шатэм, Iусыпхъэхэм, IэфIыкIэм, зэрылажьэ щыгъыным, щэкIхэкIым, лъэпэдым, вакъэм, абджыпс птулъкIэм, унэлъащIэм ирахьэлIэ цIыкIуфэкIуэм, асфальт-бетон зэхэщIам, гъущIэкI продукцэм, полупроводник Iэмэпсымэхэм, рентген аппаратхэм, автотраспортым и пкъыгъуэхэм, унэлъащIэм я куэдагъым хэхъуащ. Электрокъарурэ хуабэу къалэжьари нэхъыбэ хъуащ.

Апхуэдэу щыхъукIи, лырэ джэдкъазылым, пхъэщхьэмыщхьэ-хадэхэкI теIуэнтIам, сэхуран дагъэм, тхъуцIынэм, хьэжыгъэм, пыченэм, нарзаным, псы къабзэ игъэхъуам, картоным къыхэщIыкIа ашычхэм, тхылъымпIэ канцтоварым, кислородым, пластмассым къыхэщIыкIа бжэ-щхьэгъубжэм, пластмассым, пластмассым къыхэщIыкIа ашычхэм, зэрылажьэ Iэмэпсымэхэм, кабелым, медицинэ Iэмэпсымэхэм кIэрыхуащ.

Дызэрыт илъэсым и щIышылэм фэтэр куэду зэхэт унэу 104-рэ республикэм щаухуащ, унагъуэхэм - 328-рэ. ФэтэрыщIэхэр псори зэхэту 432-рэ хъуащ.

ПсэупIэу яIэтар псори зэхэту метр зэбгъузэнатIэ мин 49,7-рэ мэхъу. Нэгъабэ и апхуэдэ пIалъэм нэхърэ процент 36,7-кIэ нэхъ мащIэщ ар. Абы щыщу метр зэбгъузэнатIэ мин 44,8-р унагъуэхэм яухуащ. Нэгъабэ яхузэфIэкIам нэхъри процент 42,9-кIэ нэхъ мащIэщ ар.

Ухуэныгъэхэр езыгъэкIуэкI IуэхущIапIэхэм яIэтащ псори зэхэту метр зэбгъузэнатIэу мини 4,9-рэ.

Къапщытэж пIалъэм къриубыдэу республикэм псэупIэу псори зэхэту щаухуам щыщу метр зэбгъузэнатIэ мин 35,0-р къуажэ щIыпIэхэм щыдращIеящ е 2025 гъэм и апхуэдэ пIалъэм щыIа бжыгъэхэм процент 70,5-кIэ хуэкIуэу.

2026 гъэм и щIышылэм КъБР-м и мэкъумэш, фермер, уней IуэхущIапIэхэмрэ унагъуэхэмрэ зэхэту мэкъумэш продукцэу къыщIагъэкIащ сом меларди 2,3-рэ и уасэ е нэгъабэ и апхуэдэ пIалъэм щыIа бжыгъэхэм нэхърэ проценти 104,6-кIэ нэхъыбэу.

Мы гъэм мазаем и 1-м ирихьэлIэу, нэгъабэ и апхуэдэ пIалъэм щыIа бжыгъэхэм елъытауэ, Iэщрэ джэдкъазу республикэм щаIыгъхэм я куэдагъыр хъуащ: Iэщышхуэр - мин 267,2-рэ (2025 гъэм мазаем и 1-м - мин 279,1-рэ), абы щыщу мини 141,3-р жэму (мини 146,4-рэ), кхъуэр - мин 1,6-рэ (нэгъабэ щыIа бжыгъэхэм хуэдизщ), мэлымрэ бжэнымрэ - мин 471,7-рэ (мин 475,7-рэ), джэдкъазыр мелуани 4,3-рэ (мелуани 4,4-рэ).

Къэбэрдей-Балъкъэрым и мэкъумэш, фермер, уней IуэхущIапIэхэмрэ унагъуэхэмрэ зэхэту лырэ джэдкъазылу къалэжьащ (псэууэ шэчауэ) тонн мини 7,9-рэ икIи нэгъабэ и апхуэдэ пIалъэм щыIа бжыгъэхэм нэхърэ проценти 6,3-кIэ нэхъыбэщ ар. Гъэшу къашащ тонн мин 29,3-рэ (процент 0,8-кIэ нэхъыбэщ), джэдыкIэу кърахащ мелуан 16,9-рэ (процент 27,7-кIэ нэхъыбэщ).

Къапщытэж пIалъэм къриубыдэу мэкъумэш IуэхущIапIэхэм зы жэмым шэуэ къыщIашащ килограмм 516-рэ. Нэгъабэ и апхуэдэ пIалъэм зэрыщытар килограмм 474-рэщ. Зы джэдым хуэзэу джэдыкIэу 25-рэ кърахащ, нэгъабэ - 14.

ХЬЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

Адыгэ унагъуэм и псэукIэр

1864 гъэм адыгэхэр я Хэкум ирахуа нэужь, Эрбаа лъэныкъуэмкIэ хэщIапIэ зыщIа абазэхэ Бажхэ я унагъуэм и бынщ Зэчрей Зихьни. Абы Къэзанокъуэ Жэбагъы и IуэхущIафэу щытахэр апхуэдизу и гум дыхьати, езым цIэ лейуэ «Жэбагъы» зыфIищыжат. Япэ Дунейпсо зауэм и зэманым Зихьни Эдирне тырку къалэм и уэлийуэ щытащ. Ар Истамбылым дыхьа инджылызхэм яубыдри, Мальтэ хытIыгум яхуащ. Адыгэ унагъуэм и псэукIэм, цIыхухэм яхэлъа гъэсэныгъэм, я хабзэм теухуауэ дымыщIэж зыкъом итхыжри, ди лъэпкъ тхылъеджэхэм фэеплъу къытхуигъэнащ Зихьни. Абы щыщ пычыгъуэщ мыри:

АДЫГЭХЭМ я унагъуэ гъэпсыкIэр, абы хэлъ щэхухэмрэ лъапIэныгъэмрэ зищIысыр зыдж нэгъуэщI лъэпкъхэм щыщхэм къагурымыIуэн гъэщIэгъуэнхэр хэплъэгъуэфынущ а хабзэхэм - я псэукIэм, адрей лъэпкъхэм елъытауэ, зэщхьэщыкIыныгъэшхуэхэр хэлъщ. Адыгэ унагъуэм и къежьапIэр щIыхьым тещIыхьащ. Адыгэхэм, я унэ е уэрам ирехъу, щыIуэрвэрыныр, хуит зыкърамыгъэщIу Iуэху гуэрым хэпсэлъыхьыныр икIагъэу къалъытэ.

Гуапагъэмрэ пщIэмрэ IэщIыб ящIыфыну я фIэщ хъунукъым. Ауэ унагъуэ кIуэцIым яку къыданэ гуапагъэр, щIыIагъэ хэлъу щытыныр гъэр псэукIэу къыпщыхъун хуейкъым. Мыпхуэдэу зэхуэхамэу, абы хэлъ хабзэ бзыгъэхэр, къыпкърыкI дахагъэхэм гу зэрылъамытэфым къыхэкIыу, «гугъущ, дуней хабзэм къезэгъыркъым», - жаIэу кIэлъоплъхэри щоуэ, мы гъэсэныгъэм зыми и жагъуэ ищIыркъым икIи иригъэзэшыркъым.

Адыгэхэр я унагъуэ кIуэцIым тIэкIу зэпэIэщIэ хуэдэу зэрыщызэхущытым и щхьэусыгъуэр уэркъ гупсысэкIэ зэрахэлъырщ, а гупсысэкIэри я унагъуэ кIуэцIими зыщыщамыгъэгъупщэу, мыхъумыщIагъэхэм зыщахъумэным сыт щыгъуи я нэIэр зэрытетырщ. Мис мыпхуэдэ унагъуэм ирапIыкIа быныр сыт и лъэныкъуэкIи йофIакIуэ, къыдокIуэтей.

Адэр

Унагъуэм и тхьэмадэ адэр, унагъуэм исхэм я дежкIэ зэпIэзэрыту, щабэу Iуэху ярегъащIэу, игъасэу ящхьэщытщ. ЗэрыунагъуэуIу тхьэмадэм щIыхь хуащIу жыIэдаIуэхэщ. ИщIа унафэр упщIэ лей хамылъхьэу ягъэзащIэ. Тхьэмадэр и щхьэгъусэм зэрыхущытри зэдарэгъуу Iуэху зэдэщIэным теухуащ. Сыт щхьэкIэ жыпIэмэ, бзылъхугъэмрэ хъулъхугъэмрэ яку дэлъ зэхуэдэныгъэр зыми ещхькъым. Абы къыхэкIкIэ зэлIзэфызым я Iуэху зэмылIэужьыгъуэм къыпэрыуэфыну зыри хуиткъым.

Адыгэхэр адрей муслъымэн унагъуэхэм къащхьэщокIри, фыз куэд къэшэныр яхэлъкъым, ижь лъандэрэ я хабзэкъым. ЗакъуэтIакъуэ ефэндыхэм, сохъустэхэм я деж щытлъагъуми, хьэрыпхэм зрагъэщхьыну аращи, мы хабзэр адыгэ хабзэм езэгъыну Iэмал иIэкъым. Адыгэхэм бзылъхугъэм щIыхьышхуэ хуащI. Бзылъхугъэм, унагъуэ ихьа нэужь, и унэцIэри зэрехьэ. ЛIыр и щхьэгъусэм и цIэкIэ еджэркъым. Езым и унагъуэцIэмкIэ йоджэ. Псалъэм папщIэ, и унэцIэм «япхъу» псалъэр пегъэувэжри зыхуегъэзэ. Мыр къызыхэкIри бзылъхугъэм и унэцIэмкIэ уеджэмэ, щIыхь хуэпщIу аращ. И цIэ дыдэмкIэ уеджэныр емыкIущи, и мыблагъэхэми и унэцIэмкIэ зыкъыхуагъазэ. ЛIы дэкIуа бзылъхугъэм хуитыныгъэ иIэщ и унэцIэр зэрихьэжыну.

Адэр зыщIэс пэшым и щхьэгъусэмрэ и пхъумрэ фIэкIа унагъуэм щыщ зыри щытIысыфыркъым. Адрейхэр зэфIэту, щIыхь хуащIу поплъэ. И щхьэгъусэми япэ быныр игъуэтыхукIэ тIысыркъым. Щхьэгъусэри бынхэри адэм дэшхэну емыкIут. Ар зыщIэс пэшым, Iэнэ щхьэхуэ щIэтми абы щышхэфынукъым. Унагъуэм я нэхъыжьыр псы щефэкIэ, и щхьэгъусэмрэ и пхъумрэ къотэдж, щIыхь хуащIу.

Бзылъхугъэхэм махуэр щрахьэкI пэшым тхьэмадэр щахэсыныр бзылъхугъэхэм икIагъэу къалъытэрти, абыхэм уахэтIысхьэу уадэуэршэрыныр лIыгъэм къызэремыкIум къыхэкIкIэ, адэр махуэкIэрэ хьэщIэщым щIэсщ. Абы щошхэ. Ауэ гъуэлъыжыгъуэм зигъэпсэхуну и лэгъунэм щIохьэж, пщэдджыжьым аргуэру хьэщIэщым мэкIуэж.

Адэр и бынхэм едэхащIэу, абыхэм яхэпсэлъыхьыныр, и куэщIым иригъэтIысхьэныр ягъэемыкIу. ПсалъэкIэ мыхъуу, гукIэ фIыуэ зэрилъагъунур ещIэри, и быным зэрыхуэгумащIэр къыхигъэщыныр емыкIуу къелъытэ. Ауэ и лъагъуныгъэр и пхъум нэхъ етауэ, ихъумэу, щысхьу щытщ, ар хьэщIэу къызэрилъытэм къыхэкIыу, нэхъ хуэщабэщ. ЩIалэхэм я гугъу пщIымэ, егъэджакIуэр и гъэсэн зэрахущытым нэхъ ещхьщ. «Си псэ, си нэ» хуэдэ псалъэхэр жиIэну хуиткъым. «Адэр дэм хуэдэщ» псалъэжьым тету хущытщ икIи ар и щхьэм пщIэ хуригъэщIу къыдэкIуэтеиным пылъщи, хуиту къегъэхъу.

Унагъуэм и тхьэмадэ адэм мылъкур зыхуейм хуэдэу зэрехьэф. Ауэ мы хуитыныгъэр езым и къуэш къыдэкIуэтеям, и бынхэм яшрэ я Iэщэ-фащэмрэ, бзылъхугъэхэм ей мылъкум елъытакъым. Мыбыхэм я мылъкум зыгуэркIэ хуэныкъуэ хъумэ, зейм иримыгъащIэми, абы и щхьэхуитыныгъэм лей ирихауэ, къалъытэркъым.

Анэр

Адыгэ унагъуэхэм анэм щIыхьышхуэ щиIэщ. Ар унагъуэм етIуанэ тетыгъуэр зиIэ и нэхъыжьщ. Унагъуэ кIуэцI Iуэхухэм зыми емыпхауэ хуитыныгъэ нэхъыбэу щиIэщ, пщIэ, щIыхь къыхуащI. Адэр мыбы хэпсэлъыхьу унафэ ищIыныр лIыгъэм къезэгъыркъым. Бзылъхугъэм мы и хуитыныгъэр къыхагъэщын щхьэкIэ «Ди Бысым - Ди Бысым ГуащэкIэ» зыхуагъазэ.

Мыпхуэдэ псалъэм къикIыр ар унэр зейрауэ зэрыщытырщ, езыр абы и хьэщIэу къелъытэри, унагъуэр зэрызэрихьэм щхьэкIэ щIыхь зэрыхуищIыр къегъэлъагъуэ. КъуэкIыпIэ хабзэхэм емыщхьу, адыгэ бзылъхугъэхэр я щхьэгъусэхэм япщэкIэ зэрытIысыфми къегъэлъагъуэ анэм и щIыхьым и лъагагъыр. И лIым апхуэдиз щIыхь зыхуищI анэми, и нысэхэми «ГуащэкIэ» зыхуагъазэурэ пщIэ хуащI. Тхьэм я лъым къыхипщащи, анэмрэ бынымрэ нэхъ зэрызэпыщIам къыхэкIыу, адэм зэрызыпыIуадзым хуэдэу щымыту, анэм и гуапагъэр и бынхэм яригъэлъагъуу яхущытщ. Абы къыхэкIыу анэм унагъуэм нэхъ щIыхь щиIэщ. Бзылъхугъэхэм я щхьэгъусэхэм я щIыхьыр яхъумэ икIи ягъэлъапIэ.

Унагъуэм и тхьэмадэр еша-елIауэ къэкIуэжамэ, IэпкълъэпкъкIи псэкIи ягъэтынш цIыхубзхэм, зрагъэгъэпсэхури, щIэрыщIэу лъыщIэ халъхьа хуэдэу, къызэфIагъэувэж. Адыгэ бзылъхугъэм апхуэдэ IуэхукIэ езэш ищIэркъым, езым и тыншыгъуэм и щхьэгъусэм ейр япэ ирегъэщ; и лIым пэпсэлъэжыныр, и жагъуэ ищIыныр икIагъэу къелъытэ. МыхъумыщIагъэхэр и псэгъум хуигъэфащэркъым, ар игъэтыншмэ, и гуапэ зэрыхъунур фIы дыдэу ещIэ. Адыгэ бзылъхугъэхэр адрей лъэпкъхэм елъытауэ ягъэлъэпIэныр къызыхэкIым и щхьэусыгъуэр - ар и щхьэгъусэм щIыхь зэрыхуищIырщ, зэригъэлъапIэрщ, пэжу зэрыдэпсэурщ.

Унагъуэр унагъуэ узыншэ зыщIым и щхьэусыгъуэ нэхъыщхьэр аращ, сыту жыпIэмэ я нэхъ пхъашэ цIыхухъури щабэ ещI хуэфащэ щIыхь хуэщIыным, ар гурэ псэкIэ фIыуэ къызэрилъагъум егъэукIытэри, и щхьэгъусэм и гуапагъэмрэ щабагъэмрэ, зэрыгубзыгъэм пэкIуэжу езыри гуапэу зэрыхущытыным хущIокъу. И щхьэгъусэр щIэмысу хьэщIэ къэкIуамэ, ар ирегъэблагъэ, егъэхьэщIэ, ирегъафэ-ирегъашхэ, и щIыхьым елъытауэ, щынэ е тIы, вы хурегъэукI, и лIыр дэсамэ, зэрыхуэупсэнухэр етынри хабзэкIэ и пщэрылъщ.

Адыгэ бзылъхугъэм нэщIыбагъкIэ зыхуимыгъэпсэлъэн папщIэ, лъэкI къигъанэркъым. Абы къыхэкIыу, и бынхэр игъэсэну, я щыгъынхэм, тепIэн-щIэлъыным якIэлъыплъыну, зэрымыщIэкIэ хьэщIэ къакIуэ хъумэ, абы хуэузэдауэ щытыну, пщэфIэну, нэгъуэщI Iуэхухэри къанэ щымыIэу зэфIигъэкIыну яужь итщ. Бзылъхугъэм и щIыхьыр зыгъэлъагэр, мы Iуэхугъуэхэр дахэу зэфIигъэкIыным елъытащи, хуэмыхуу, мыIэпэIэсэу закъригъэлъагъуркъым, псом я нэхъыщхьэращи, къабзагъэм къыхуэт щымыIэу унагъуэр зэрехьэ.

«Махуэкум» и къыдэкIыгъуэр зыгъэхьэзырар **БЕСЛЪЭНЕЙ Жансэтщ.**

ЗауэлІхэм я унагъуэхэр ягъэлъапІэ

Налшык и Къэрал концерт гъэлъэгъуапІэм гъатхэпэм и 7-м махуэшхуэ концерт щекІуэкІащ ЦІыхубзхэм я дунейпсо махуэм теухуауэ. Ар къызэригъэпэщащ Хэкум и зауэлІхэм я унагъуэхэм я комитет Алимовэ Аллэ зи унафэщІым.

КОНЦЕРТЫМ зрагъэхьэлІащ КъБР-м и Правительствэм и УнафэщІым и къуэдзэ Къуэшырокъуэ Залым, КъБР-м щыщ зауэлІхэм я унагъуэхэм я комитетым и лэжьакІуэ, ЛІыгъэм и орденыр зыхуагъэфэща Чеченов Станислав, афган зауэм и ветеран, Жылагъуэ палатэм хэт Абэнокъуэ Владимир, Пятигорск, Черкесск епархиехэм Налшык щиІэ округым и благочиннэ, протоиерей Бобылев Валентин.

Хъуэхъу гуапэхэмкІэ зыхуагъэзащ фІыщІэ ини хуащІащ Хэкум и хъумакІуэхэм я анэхэмрэ щхьэгъусэхэмрэ.

- Хэкум и хъумакІуэ фи щхьэгъусэхэм, адэхэм, дэлъхухэм, къуэхэм ди щІыналъэм, къэралым я щхьэхуитыныгъэр хъумэным хэлъхьэныгъэ зэрыхуащІым папщІэ фІыщІэ фхудощІ. Республикэр фэркІэ мэгушхуэ! - жиІащ Алимовэ Аллэ.

Концертым республикэм и артистхэм щагъэзэщІащ фІыуэ ялъэгъуа уэрэдхэр, къэфакІуэ Іэзэхэми гукъинэжу зыкъагъэлъэгъуащ. Пшыхьыр щиухым абы хэтахэм саугъэтхэр иратащ.

ТЕКІУЖЬ Заретэ.

ІэщІагъэр дахэщ

● Гъэлъэгъуэныгъэхэр

Балъкъэр лъэпкъым и къэщІэрэщІэжыныгъэм и махуэм ирихьэлІэу, Къэбэрдей-Балъкъэрым и Лъэпкъ музейм къыщызэІуахащ «Тепло земли Балкарии моей» зыфІаща гъэлъэгъуэныгъэ гъэщІэгъуэн. И ІэдакъэщІэкІ лэжьыгъэхэм щыщу, упщІэм къыхэщІыкІа алэрыбгъуу 30 утыку кърихьащ Лъэпкъ ІэщІагъэхэмрэ ІэпщІэлъапщІагъэмкІэ район центрым, Іуащхьэмахуэ щІыналъэм хыхьэ Бахъсэнэ Ипщэ къуажэм дэтым, и унафэщІ Джаппуевэ Езетхъан.

МУЗЕЙМ и пэшыр зыуфэбгъуа лэжьыгъэхэм къытхузэІуах балъкъэр лъэпкъым ижь-ижьыж лъандэрэ къадэгъуэгурыкІуэ хабзэхэм я къулеягъэр, ІэщІагъэ зэмылІэужьыгъуэу абыхэм я Іэпэгъухэм ящыщ алэрыбгъу зэІущэм хэлъ щэхухэр. Апхуэдизкіэ дахэщ, щхъуэкІэплъыкІэщ, Іэзагъэшхуэ хэлъу гъэзэщІа хъуащ ахэри, нэри пэри ях зыхужаІэхэм хуэдэщ. ЗэІупщэн, бгъэпцІэн дэнэ къэна, къэрэндащ зэмыфэгъукІэ пщІыну гугъу тхыпхъэщІыпхъэщ абыхэм ятеплъагъуэр. Лъэпкъым и щхьэхуэныгъэ мыхъуу, ди республикэм и щэнхабзэ хъугъуэфІыгъуэ къулейр абыхэм уи нэгу къызэрыщІагъэувэми пцІы хэлъкъым. Дэтхэнэ зы лэжьыгъэми щхьэхуэу и гугъу пхуэщІынущ, щІэблэхэм зэІэпахыурэ яхъумэу лъэпкъым къыдэгъуэгурыкІуэ щэнхабзэ гукъэкІыжхэм я зы Іыхьэщи.

Алэрыбгъуухэр блэкІамрэ нобэмрэ зэпызыщІэ лъэмыжщ, лІэщІыгъуэхэм я теплъэщ. Лъэпкъ ІэщІагъэхэмрэ ІэпщІэлъапщІагъэмкІэ район центрым зыщызыгъасэхэм цым псэ къыІуагъэкІами ярейщ. Дамыгъэхэмкlэ абыхэм «къаІуатэ» лъэпкъым и гупсысэр, жьэгум и хуабагъэр, нэхъыжьхэм я Іущыгъэр, нэгъуэщІ куэди. Дэтхэнэ зы алэрыбгъури тхыпхъэщІыпхъэкІэ къэІуэтауэ тхыдэм и зы дерсщ.

- Езетхъан зи унафэщІ ІуэхущІапІэр къызэгъэпэщыжыным си Іуэху зэрыхэлъым хуабжьу сыщогуфІыкІ, район мыхьэнэ иІэ зэрыхъуари си гуапэщ, - жиІащ зэІущІэр къыщызэІуихым КъБР-м щэнхабзэмкІэ и министр Къумахуэ Мухьэдин. – Ди жагъуэ зэрыхъунщи, гъэлъэгъуэныгъэр къызэІудох Балъкъэр лъэпкъыр хэкум щраша махуэхэм ирихьэлІэу, ауэ ар и щыхьэтщ лъэпкъыр зэрыпсэум, дахагъэм, мамырыгъэм, зыужьыныгъэм хущІэкъуу къызэрыгъуэгурыкІуэм.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и Парламентым ЩэнхабзэмкІэ, жылагъуэм и зыужьыныгъэмрэ хъыбарегъащІэ политикэмкІэ и комитетым и тхьэмадэ Текуев Амырбий игу къигъэкІыжащ и сабиигъуэм щыгъуэ пэшхэр алэрыбгъу зэмылІэужьыгъуэхэм ягъэдахэу зэрыщытар. Апхуэдэуи гуапэу ехъуэхъуащ Езетхъанрэ абы и унафэм щІэтхэмрэ, ехъулІэныгъэ яІэну, куэдым я Іэ къыпекІуэкІыну зэригуапэр къыхигъэщащ.

«Сто шагов к Кайсыну» фондым и унафэщІ Тетуев Хьэдис, Іуащхьэмахуэ районым и Іэтащхьэм и къуэдзэ Сагаев Магомед сымэ псалъэ гуапэкІэ зыхуагъэзащ зи ІэдакъэщІэкІ утыку къизыхьахэм.

Езы Джаппуевэ Езетхъан псалъэ щратым псоми фІыщІэ яхуищІащ икІи я цІэ къриІуащ центрым и ІэпщІэлъапщІэхэм – дизайнер Хаджиевэ Іэсият, ІэпэІэсэхэу Афашаковэ Загирэт, Чикенчиевэ Айшэт, Отаровэ Миланэ, Геккиевэ Алинэ сымэ. «Зы алэрыбгъум мазиплІым нэс зэману токІуадэ. Абыхэм я япэрей щыІэкІэр зэрытхъумэным яужь дитщ, ауэ хэзагъэу нобэрей гъащІэм щыщ щыхэдухуэнэфкІи дыщогугъыкІ. Дэтхэнэ плъыфэ дахэри гъащІэм, дунейм и щІэрэщІэкІэм я дамыгъэщи», - жиІащ Езетхъан.

Гъэлъэгъуэныгъэм кІуэхэм къащІэнущ алэрыбгъухэр лІэужьыгъуэ зыбжанэу зэрызэщхьэщыкІыр. Псалъэм и хьэтыркІэ, «Жыйгъыч кийиз»-р телъхьэпІэхэр зэрыщІахъумэ, Іупхъуэ папщІэу къагъэсэбэп ІэдакъэщІэкІщ. Зи лъэгур фІыцІэ, тхыпхъэхэр хужьу зыхэщІыхьа лэжьыгъэр кІыфІми хэболъагъукІ. «Бичген кийиз» жыхуаІэр къыхэбзыкІахэр зэблэдзаурэ щызэдзылІэжа алэрыбгъущ. ИкІэмикІэжым тхыпхъэ зэщхьэмкІэ гъэщІэрэщІа алэрыбгъуу тІу къыхокІ. ГъуэлъыпІэм и щІыбагъкІэ блыным щыфІадзэу, пхъуантэхэм, шэнтхэм траубгъуэу къагъэсэбэпу щытащ. «Ала кийиз»-р алэрыбгъу щхъуэкІэплъыкІэщ, лъэныкъуитІымкІэ тхыпхъэхэр теплъагъуэу. Апхуэдэхэр унэ лъэгуми ираубгъуэ, блынхэми фІадзэ.

Балъкъэр лъэпкъым и гъуазджэм щыгъуазэ уищІ къудейкъым гъэлъэгъуэныгъэм, атІэ иджыри зэ уигу къегъэкІыж щэнхабзэ хъугъуэфІыгъуэхэр ухуэсакъыу пхъумэн зэрыхуейр. Аращ лъэпкъ мащІэхэр адрейхэм дакъыхэзыгъэщхьэхукІыр, зытхъумэжынымкІэ, ди къулеягъэр утыкушхуэхэм итхьэнымкІэ Іэмалыфl тхуэхъур.

ИСТЭПАН Залинэ.
Сурэтыр **Къарей Элинэ** *трихащ.*

Ягъуэташ гулъытэ

Къэрал кІуэцІ Іуэхухэмкіэ министерствэу КъБР-м щыІэм Іуэху гуапэ щекІуэкІащ ЦІыхубзхэм я дунейпсо махуэм ирихьэлІэу. Актовэ пэшым щызэхуэсат къулыкъур езыхьэкІ цІыхубзхэмрэ ветеранхэмрэ.

КЪЫЗЭХУЭСАХЭМ фІэхъус псалъэкІэ захуигъэзащ къэрал кІуэцІ ІуэхухэмкІэ министру КъБР-м щыІэ, полицэм и генерал-лейтенант Крючков Вячеслав. Абы я лэжьэгъу цІыхубзхэм фІыщІэ яхуищІащ я къалэным зэрыхуэпэжым, ІэщІагъэм фІыуэ зэрыхащІыкІым папщІэ.

- ФІыщІэ фхузощІ махуэ къэс ефхьэкІ фи лэжьыгъэ мытыншым папщІэ, ар фогъэзащІэ цІыхухъухэм факъыкІэрымыхуу, зэфІывох къэрал кІуэцІ ІуэхухэмкІэ органхэм я пщэрылъ мыхьэнэшхуэ зиІэхэр. Фэ къывогъэлъагъуэ къэмылэнджагъэрэ Хэкум хуэлэжьэным фызэретамрэ, – къыхигъэщащ министрым.

АдэкІэ зи къалэныр зыгъэзащІэу къыхэжаныкІа я цІыхубзхэм иратащ щІыхь тхылъхэмрэ удз гъэгъахэмрэ.

Гулъытэ хэха хуащІащ МВД-м и лэжьакІуэхэр я къалэн мытыншым ехъулІэнымкІэ я щІэгъэкъуэн нэсхэми – анэхэмрэ щхьэгъусэхэмрэ. Хэкум къахуигъэува къалэныр хьэлэлу езыхьэкІ, зи къулыкъум хуэпэж бынхэр зэрагъэсам папщІэ абыхэм фІыщІэ тхылъхэмрэ медалхэмрэ иратащ.

Махуэшхуэ зэхыхьэр концерткІэ иухащ. Утыкур ягъэбжьыфІащ артист цІэрыІуэхэу Текуев Амур, Хъыжьрокъуэ СултІан, ДыщэкІ Артур сымэ, апхуэдэуи Налшык къалэм сабийхэр гъуазджэм щыхуагъасэ и школ №1-м и гъэсэнхэм.

БАХЪСЭН Ланэ.

«Спартак-Налшыкым» Астрахань щыщІидзэнущ

Урысей Федерацэм футболымкІэ и етІуанэ лигэм и «Б» дивизионым и Япэ гупым мы гъэм щекІуэкІыну зэхьэзэхуэм хэтынухэмрэ щыщІидзэнумрэ зэхагъэкІащ. Абы ипкъ иткІэ «Спартак-Налшыкым» зэпеуэр Астрахань щригъэжьэнущ, а къалэм и цІэр зезыхьэ гупым гъатхэпэм и 28-м щыІущІэнурэ.

НАЛШЫКДЭСХЭР зыхэхуа гупым мы гъэм щыджэгунущ командэ 16. Нэгъабэ а гупым хэта «Астрахань» (Астрахань), «Рубин» (Ялтэ), «Ангушт» (Нэзрэн), «Ростов-2» (Дон Іус Ростов), «Динамо-2» (Мэхъэчкъалэ), «Победа» (Хасавюрт), «Спартак-Налшык» (Налшык), «Дружба» (Мейкъуапэ), «Нарт» (Черкесск), «Севастополь» (Севастополь) командэхэм гъусэ къахуэхъуащ Песчанокопскэм и «Чайка-м»-р, Донецк и «Шахтёр»-р, Бахъчисарай и «Кызылташ»-р, Первореченскэм и ПСК-р, Луганск и «Заря»-р, Избербаш и «Нефтяник»-р. Зыр адрейм деж кІуэурэ, ахэр тІорытІэ зэдэджэгунущ.

Аращи, мыгъэрей зэхьэзэхуэм щІидзэным къэнэжа щыІэкъым. А зэманыр нэсу къызэрагъэсэбэпыным командэхэр ерыщу хущІокъу. Зыгъэсэныгъэхэм къадэкІуэу абыхэм зэныбжьэгъугъэ зэІущІэхэр иджыпстукІэ ирагъэкІуэкІ. Апхуэдэ зы иджыблагъэ «ЕсэнтІыгу-арена» стадионым щызэхэтащ. Абы «Спартак-Налшыкыр» щІыІущІащ Красноярск и «Енисей-2» командэм. Ди щІалэхэм ящыщу джэгум хэтащ Къумыкъур, Жабоевыр (Дзыгулыр, 60), Пириевыр (КІэщтыр, 65), Гъуэгузокъуэр, Гирзишевыр, Сарбашевыр (Хьэшырыр, 46), Блийр, ХьэцІыкІур (Кертановыр, 65), Кенжевыр, Урысыр (Іэпщацэр, 60), ЛІупыр (Дзарасовыр, 60).

Сыбырым къикІахэм псынщІэ дыдэу бжыгъэр къызэІуахащ. ЗэІущІэм и ебланэ дакъикъэм «Енисей-2»-м и гъуащхьауэ Терпуговым зыхэт гупыр япэ иригъэщащ. АрщхьэкІэ ди щІалэхэри къикІуэтынутэкъым икІи дакъикъэ зыбгъупщІ нэхъ дэмыкІыу Блийм бжыгъэр зэхуэдэ ищІыжащ.

АдэкІи лъэныкъуэхэр ерыщу зэпэщІэтащ. Дэтхэнэми Іэмал хъарзынэхэр яІащ текІуэныгъэр зыІэригъэхьэну. Апхуэдэу щыт пэтми, джэгур 1:1-уэ иухащ.

«Спартак-Налшыкым» и зыгъэсэныгъэхэр адэкІи екІуэкІынущ. Абы къриубыдэу иджыри зэныбжьэгъугъэ зэІущІэ зыбжанэ къапэщылъщ. Налшыкдэсхэм фІыуэ ялъагъу я командэр я пащхьэ къыщиувэнур мэлыжьыхьым (апрелым) и 4-ращ. Урысей Федерацэм футболымкІэ и етІуанэ лигэм и «Б» дивизионым и Япэ гупым мы гъэм щекІуэкІыну зэхьэзэхуэм ипкъ иткІэ абы къригъэблэгъэнущ Хасавюрт и «Победа»-р. Ар зэпеуэщІэм и етІуанэ джэгугъуэу щытынущ.

ХЬЭТАУ Ислъам.

● Тхэквондо

МакІуэ европей чемпионатым

«Slovenia Open» фІэщыгъэр зэрихьэу Словением и къалащхьэ Люблянэ щекІуэкІащ Олимп джэгухэм хыхьэ тхэквондомкІэ (ВТФ) дунейпсо зэхьэзэхуэ. Мы гъэм Германием щызэхашэну европей чемпионатым ягъэкІуэнухэр къызэрыхахуи щытащ ар. Абы щызэпеуащ къэрал 50-м я спортсмену, щІалэхэри хъыджэбзхэри зэгъусэу, 570-рэ.

УРЫСЕЙ Федерацэм и командэ къыхэхам хэту зэхьэзэхуэм щыІащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и «Пять колец» спорт академием и гъэсэнхэр икІи медалиплІ абы къыщахьащ, тІур дыщэу, тІур домбеякъыу.

Я хьэлъагъ елъытауэ зыкъыщагъэлъагъуэ гупхэм я деж япэ увыпІэхэр щаубыдащ Бекъул Миланэрэ (кг 46-рэ) Бицу Къантемыррэ (кг 58-рэ). Іусен Дамиррэ (кг 58-рэ) Багъ Идаррэ (кг 63-рэ) ещанэ хъуахэщ. Апхуэдэ щІыкІэкІи, ахэр псори балигъхэм я европей чемпионатым кІуэнущ.

Спортсменхэм ядэлажьэр УФ-м щІыхь зиІэ и тренер Ахъмэт Амирщ.

КЪУЭЖЕЙ Іэдэм.

● Дзюдо

УФ-м медалитІ къыхуахь

Черногорием и къалащхьэ Подгорице щекІуэкІащ Европэм и Кубокыр дзюдомкІэ къыхьыным хуэунэтІа зэхьэзэхуэ. А зэпеуэм кърихьэлІащ къэрал 28-м я бэнакІуэу, щІалэхэри хъыджэбзхэри зэхэту, 277-рэ.

УРЫСЕЙ Федерацэм и щІыхьыр яІэту зэхьэзэхуэм щыІащ спортсмен 39-рэ (щІалэу 26-рэ хъыджэбзу 13-рэ). Абыхэм яхэтащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и лІыкІуэхэу Къущхьэ Темырлан, КІуж Темырлан, КъуэщІысокъуэ Амырхъан, Уэзы Іэдэм, Хъуран Каринэ сымэ икІи екІуу европей Кубоким ахэр щІэбэнащ.

ЖыпІэнурамэ, килограмм 73-рэ зи хьэлъагъхэм я деж дыжьын медаль къыщихьащ Къущхьэ Темырлан. КъуэщІысокъуэ Амырхъан ещанэ щыхъуащ килограмм 60 хъухэр зыхэтым.

ЩІалэхэр зыгъасэр УФ-м дунейпсо классымкІэ спортым и мастер Джэданэ Залымщ.

ХЬЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

Удз гъэгъахэмрэ псалъэмакъ щхьэпэрэ

Къэрал автоинспекцэм и лэжьакІуэхэм, Урысей МВД-м и Бахъсэн къудамэм и Жылагъуэ советым и лІыкІуэмрэ Бахъсэн къалэм и курыт еджапІэ №2-м щІэс кадетхэмрэ рулым дэс бзылъхугъэхэм папщІэ хъуэхъу акцэ ирагъэкІуэкІащ ЦІыхубзхэм я дунейпсо махуэм и щІыхькІэ .

Автомашинэр зезыгъакІуэ цІыхубзхэм махуэшхуэмкІэ ехъуэхъуурэ удз гъэгъахэр ІэщІалъхьащ, школакІуэхэр усэхэм къеджащ. Ахэр Іуэхум хэта дэтхэнэми епсэлъащ.

КъызэгъэпэщакІуэхэм рулым дэс цІыхубзхэр къыхураджащ гъуэгум зэрыщызекІуэ хабзэм ткІийуэ тетыну, ягу къагъэкІыжащ сабийхэр шынагъуэншэу къешэкІыным, шэнтжьейхэр къыхэхыным ехьэлІауэ хуагъэувхэр.

Гъатхэ рейдыр цІыхубзхэм гуапэ ящыхъуащ, ар езыгъэкІуэкІахэм фІыщІэ хуащІащ я гукъыдэжыр къызэраІэтам, къыхуащІа гулъытэм папщІэ, къагъэгугъащ рулым щыдэсым деж набдзэгубдзаплъэу щытыну.

Хъуэхъухэм щыпащащ Урысей МВД-м и Бахъсэн къудамэм автомобилхэр щатх, экзаменхэр щат ІэнатІэм.

Полицейхэр ехъуэхъуащ автомобилыр зегъэкІуэным хуеджауэ экзамен зытыну къэкІуа пщащэхэм. Іуэхур ехъулІэныгъэ яІэу зэфІахыну зэрагуапэр жраІэри, яхутепсэлъыхьащ къэрал Іуэхутхьэбзэхэр электроннэ ІэмалхэмкІэ зэфІагъэкІыныр зэрынэхъыфІым, удз гъэгъахэмрэ гъуэгум зэрыщызекІуэ хабзэхэр зытет тхылъ цІыкІухэмкІи яхуэупсащ.

ЦІыхубзхэм гъэщІэгъуэн ящыхъуащ цІыхухъухэм къыхуащІа гулъытэр икІи фІыщІэ хуащІащ я гуапэ зэращІам папщІэ.

ДЫГУЛЫБГЪУ Жантинэ.

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

РЕДКОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР:

ЖьэкІэмыхъу Маринэ *(унафэщІ-редактор)*, **Ширдий Маринэ** *(унафэщІ-редактор)*, **Къаншокъуэ Эллэ** *(жэуап зыхь секретарь)*, **Къардэн Маритэ**, **Къумахуэ Аслъэн**, **НэщІэпыджэ Замирэ**, **Чэрим Мариан-нэ**, **ЩхьэщэмыщІ Изэ**.

ТЕЛЕФОНХЭР:

редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщІ-редакторхэм 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-75-78; секретариатым - 42-22-66.
КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ ІуэхухэмкІэ - 42-22-86; къуажэ гъащІэмрэ экономикэмкІэ - 42-57-59; щэнхабзэмкІэ - 42-75-36; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ - 40-15-31; хъыбарыщІэхэмрэ спортымкІэ - 42-22-88, 42-22-89; хабзэхъумэ ІэнатІэхэм ядэлэжьэнымкІэ - 42-60-53; з корректорхэм - 42-22-66; компьютер ІэнатІэм - 42-26-41; сурэттеххэм - 42-63-64.

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ ІуэхущІапІэм ятхащ ПИ № ТУ07-00117-м щІэту.

Къыдэзыгъэкіхэмрэ редакцэмрэ я хэщІапІэр: 360030, КъБР, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 5

Индексыр П 5894
Тиражыр 1.267
Заказыр № 475
12+

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаІэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкІэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап ях. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту щыткъым.

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщІэныгъэхэмкІэ и управленэм.
Тел.: 76-01-28, 76-01-10

МЫ КЪЫДЭКІЫГЪУЭМ ЕЛЭЖЬАХЭЩ:

жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ **ДыщэкІ Соня**, *корректорхэу* **ПхытІыкІ Марие** *(1, 4-нэ нап.)*, **Нэужьокъуэ Заирэ** *(2, 3-нэ нап.)*
корректорхэм я дэІэпыкъуэгъу **Елмэс ФатІимэ**.
КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящІащ **Дол Маринэ**, **Мэлбахъуэ Анжелэ**.
Сурэтхэм елэжьар **Бицу Жаннэщ**.

«Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ.
357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокІ.